

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

ШОРСЬКИЙ ПАВЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 342.9

**ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СФЕРИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
Солнцева Христина Володимирівна,
доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
Дрозд Олексій Юрійович,
керівник Департаменту організаційного забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії аграрних наук України, заслужений юрист України,
Курило Володимир Іванович,
завідувач кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

доктор юридичних наук, професор,
Зайкіна Ганна Миколаївна,
професор кафедри правового забезпечення та адміністрування транспортної діяльності Українського державного університету залізничного транспорту

Захист відбудеться 08 квітня 2026 року о 09:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.05 Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка за адресою: 25006, вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький (зал засідань вченої ради)

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка за адресою: 25006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Олена СОКУРЕНКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена низкою глибоких соціально-економічних, нормативно-правових і безпекових трансформацій, що відбуваються у сучасному агропромисловому секторі України. АПК виступає не лише системоутворювальним сегментом економіки, а й критично важливим об'єктом публічного управління та стратегічної безпеки. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба у створенні цілісної, системної, науково обґрунтованої моделі інформаційно-правового регулювання, яка відповідає б вимогам цифрової доби, інтеграційного курсу України до Європейського Союзу, а також викликам воєнного часу. Зростаюча роль інформації як ресурсу, засобу впливу та предмета правового регулювання в агропромисловій політиці вимагає глибокого наукового осмислення, особливо з точки зору адміністративного права.

Вибір теми дослідження обумовлений необхідністю переосмислення існуючих підходів до правового забезпечення інформаційних процесів в агропромисловому секторі з урахуванням сучасних викликів, серед яких: фрагментарність правового регулювання, недостатня цифровізація адміністративних процедур, обмежена публічність і прозорість агропромислових даних, недосконалість інструментів адміністративного контролю та відповідальності. З огляду на це, важливо не лише класифікувати та систематизувати чинні механізми інформаційно-правового впливу, а й визначити ефективні адміністративно-правові шляхи удосконалення, виходячи з принципів верховенства права, публічності, належного врядування та цифрової еволюції публічної влади.

Крім того, дослідження інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі дозволяє поєднати методологію адміністративного права з інформаційним правом та елементами фінансового і податкового права, що відкриває широкі можливості для міждисциплінарного аналізу. Такий підхід дає змогу сформулювати нові наукові підходи до адміністративної відповідальності в сфері АПК, розвитку електронних сервісів, формування агропромислової цифрової екосистеми та удосконалення процедур доступу до публічної інформації.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. У контексті наукового забезпечення теми слід відзначити, що вітчизняні вчені, такі як: Т.Б. Аріфходжаєва, В.І. Базалицький, О.В. Белікова, Ю.П. Битяк, Д.М. Бондаренко, Н.С. Васильєва, В.В. Галуцько, А.П. Гетьман, О.С. Головачова, О.О. Горішній, С.В. Дегтярьова, О.Ю. Дрозд, Я.В. Журавель, Г.М. Зайкіна, І.Є. Іванов, Г.С. Іванова, П.Г. Іжевський, О.Ю. Калугін, С.С. Кіпоренко, М.В. Ковалів, В.К. Колпаков, Л.І. Коршак, О. В. Крисальний, В. І. Курило, Н. Ю. Мельничук, В.І. Олефір, Б.В. Оніщенко, О.М. Петрова, С.В. Петков, В.С. Політанський, А.А. Самойлович, С.В. Сівков, М.О. Собко, Є.Ю. Соболь, А.П. Стадник, А.М. Статівка, Т.В. Сьомкіна, В.І. Теремецький, В.В. Терещук, В.О. Торічний, Д.В. Халізів, Н.Є. Хлібороб, М.М. Чекан, Р.В. Шаповал, Н.П. Юрчук та інші, у своїх працях приділяли увагу загальним питанням адміністративно-правового регулювання агропромислової сфери, інформаційного законодавства, цифрового врядування та функціонування системи публічного управління. Проте цілісний,

міждисциплінарний і водночас спеціалізований аналіз саме інформаційно-правового забезпечення у сфері агропромислового комплексу, як самостійного інституту сучасного адміністративного права ще не знайшов належного місця в науковій літературі.

Саме тому, обрана тема є обґрунтовано актуальною, юридично значущою та науково перспективною. Вона відповідає сучасним пріоритетам адміністративної політики держави в агропромисловому секторі, враховує вимоги цифрової трансформації, європейської інтеграції, реформування публічного управління та має суттєве значення для підвищення ефективності правового регулювання у сфері продовольчої безпеки, сільського розвитку та агропромислової конкурентоспроможності України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у межах комплексної наукової теми «Конституційно-правові проблеми забезпечення верховенства права у функціонуванні механізму публічної влади в Україні» (державний реєстраційний номер 0111u000966).

Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями та стратегічними орієнтирами державної політики у сфері цифрового врядування, розвитку агропромислового комплексу України, інформаційної безпеки та інформаційно-правового регулювання зазначеної сфери. Зокрема, тема відповідає завданням, визначеним у Національній економічній стратегії на період до 2030 року, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179; Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженій Указом Президента України від 11 березня 2021 року № 347/2021; Стратегії кібербезпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021; Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2025 роки, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р, а також з положеннями Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є формування науково обґрунтованої теоретико-методологічної моделі концепції інформаційно-правового забезпечення у сфері агропромислового комплексу України як об'єкта адміністративного права, що передбачає комплексне дослідження концептуальних засад, інституційної структури, нормативно-правових механізмів, процедур відповідальності за правопорушення у сфері АПК, а також розробку практичних пропозицій щодо удосконалення правового забезпечення сталого функціонування агропромислової сфери в умовах цифровізації, євроінтеграції та національної безпеки.

Відповідно до цієї мети були поставлено такі *завдання*:

- розкрити сутність агропромислового комплексу як предмета інформаційно-правового регулювання;
- визначити зміст інформаційно-правового регулювання у сфері агропромислового комплексу України;

- сформулювати мету, завдання і принципи інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі;
- окреслити інституційний вимір інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України;
- обґрунтувати систему методів інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України та розкрити їх форми реалізації;
- схарактеризувати функції інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі;
- визначити сутність, правову природу та систему інформаційно-правових запобіжників протидії рейдерству в агропромисловому комплексі України;
- дослідити законодавчу систему засобів забезпечення інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі;
- розкрити адміністративно-правову характеристику та правовий статус суб'єктів інформаційно-правового забезпечення у сфері агропромислового комплексу України;
- визначити поняття та структуру системи фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу;
- здійснити аналіз адміністративно-правового захисту земельних і майнових відносин в агропромисловому комплексі;
- визначити правові засади адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу України;
- дослідити підстави адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу;
- визначити юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу України;
- проаналізувати адміністративне провадження у справах про порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу на всіх етапах;
- дослідити європейський підхід до інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу цілісну систему і обґрунтувати напрями його адаптації в Україні;
- розкрити сутність оптимізації адміністративно-правового забезпечення агропромислового комплексу України;
- окреслити перспективи формування інформаційно-правових технологій у діяльності органів публічної влади, які опікуються агропромисловим комплексом;
- запропонувати напрями вдосконалення інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України.

Об'єктом дослідження є система суспільних відносин, що виникають у процесі інформаційного забезпечення сфери агропромислового комплексу України.

Предметом дослідження є інформаційно-правове забезпечення сфери агропромислового комплексу України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить система взаємопов'язаних загальнонаукових, спеціально-правових та міждисциплінарних методів, застосованих для забезпечення повноти, об'єктивності та наукової достовірності отриманих результатів. Зокрема, *діалектичний метод* використано для з'ясування закономірностей розвитку

інформаційно-правових відносин у сфері агропромислового комплексу та їх трансформації під впливом цифровізації (розділ 1). *Історико-правовий метод* - для дослідження еволюції нормативного регулювання інформаційних процесів у сільському господарстві від державного обліку до сучасних електронних систем управління (розділ 1). *Системно-структурний метод* - для визначення внутрішньої побудови та взаємозв'язку елементів механізму інформаційно-правового регулювання (розділ 2). *Порівняльно-правовий метод* - для аналізу законодавчого досвіду Європейського Союзу у сфері відкритих агропромислових даних, цифрового адміністрування та публічного контролю (розділ 3). *Формально-юридичний метод* - для інтерпретації чинних нормативно-правових актів України, що регулюють інформаційні відносини в агропромисловому секторі (розділ 3). *Логіко-юридичний метод* - для виявлення суперечностей і прогалин у законодавстві та формування пропозицій щодо його вдосконалення (розділ 3). *Метод моделювання та прогнозування* - для розроблення авторської концепції цифрового адміністративного хабу агропромислового комплексу, моделювання перспективної системи інформаційно-правового забезпечення АПК та обґрунтування й оцінки ефективності запропонованих нормативно-правових рішень, реалізованих у підготовлених проєктах концепції та законів (розділ 5). *Соціологічний та статистичний методи* - для узагальнення емпіричних даних про стан реалізації державної агропромислової політики, правозастосовну практику та інституційну взаємодію суб'єктів у сфері АПК (розділ 2). Комплексне поєднання зазначених методів забезпечило можливість наукового обґрунтування теоретичних засад, визначення особливостей адміністративно-правового механізму та розроблення пропозицій щодо вдосконалення інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу України.

Нормативно-правове підґрунтя дослідження становлять Конституція України, яка закріплює засади публічного управління, верховенства права та відкритості інформації; закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про електронні комунікації», «Про захист персональних даних», «Про адміністративні послуги», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про державний земельний кадастр», «Про електронні довірчі послуги», «Про Національну інфраструктуру геопросторових даних» та інші акти, що формують правове середовище інформаційної діяльності у сфері агропромислового комплексу. Значну роль відіграють підзаконні нормативні акти Кабінету Міністрів України, Міністерства аграрної політики та продовольства України (до 21 липня 2025 року), а надалі — Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерства цифрової трансформації України, Держпродспоживслужби. Важливим складником нормативного підґрунтя є міжнародні та європейські документи.

Емпіричну основу дослідження становлять чинні нормативно-правові акти України, офіційні документи органів державної влади та місцевого самоврядування, матеріали діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України (до 21 липня 2025 року), а надалі — Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерства цифрової трансформації України, Держпродспоживслужби, Державної служби статистики та

Рахункової палати. Використано дані державних реєстрів і кадастрів, аналітичні звіти Світового банку, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO), Європейської комісії, а також наукові дослідження з питань цифровізації, інформаційної безпеки й управління агропромисловими ресурсами. Важливе значення мають узагальнені матеріали судової та адміністративної практики у сфері земельних, екологічних і контрольних правовідносин, що виникають у діяльності суб'єктів агропромислового сектору. Емпіричну базу доповнюють результати моніторингу державних програм підтримки сільського господарства та цифрових проєктів у сфері АПК, що забезпечили практичну орієнтацію та достовірність висновків дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному вирішенні наукового завдання, що полягає у теоретико-правовому обґрунтуванні, систематизації та розробленні науково обґрунтованої теоретико-методологічної моделі концепції інформаційно-правового регулювання у сфері агропромислового комплексу України з позицій інформаційного та адміністративного права, з урахуванням цифрової трансформації публічного управління, забезпечення продовольчої безпеки та формування відкритої, захищеної й ефективної інформаційної екосистеми, яка доведена до рівня практичної реалізації шляхом підготовки авторської Концепції інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України до 2030 року та розроблення проєктів нормативно-правових актів.

Основні результати дисертаційної роботи, які мають наукову новизну і виносяться на захист, конкретизуються в таких положеннях.

вперше:

- сутність змістовного розуміння понять «інформаційно-правове регулювання», «інформаційно-правове забезпечення» та «інформаційна безпека агропромислового комплексу», які отримали чітке адміністративно-правове тлумачення;

- визначено систему інформаційно-правових запобіжників протидії рейдерству в агропромисловому комплексі, яка охоплює нормативне закріплення процедур захисту прав власності та корпоративного управління;

- запропоновано та обґрунтовано теоретико-методологічну модель інформаційно-правового забезпечення сфери агропромислового комплексу України як цілісної системи відносин у процесі створення, обробки, поширення, зберігання та захисту агропромислової інформації, доведену до рівня нормативно-правового впровадження, шляхом розроблення авторської Концепції інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України до 2030 року та підготовки проєктів законів щодо запровадження електронного безперервного сільськогосподарського перепису та стратегічних земель агропромислового комплексу;

удосконалено:

- визначення змісту інформаційно-правового регулювання управлінської діяльності в агропромисловому комплексі, що полягає у гарантуванні відкритого доступу до аграрної інформації, охороні персональних і комерційних даних, нормативному впорядкуванні використання геопросторової інформації, формуванні електронних реєстрів, сприянні цифровій трансформації

агропромислового комплексу України та забезпеченні кіберзахисту аграрної інфраструктури;

- мету, завдання та принципи інформаційно-правового регулювання АПК, що спрямовані на забезпечення ефективного обігу аграрної інформації, функціонування цифрових платформ, захисту даних і підвищення прозорості, підзвітності та конкурентоспроможності державного управління в аграрній сфері;

- інституційний вимір інформаційно-правового забезпечення АПК, який представляє собою неієрархічну, систему суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких носить виконавчо-розпорядчий характер;

- методологію дослідження інформаційно-правових відносин у сфері АПК шляхом поєднання загальнонаукових і спеціальних юридичних методів, що дозволило розкрити визначення методів інформаційно-правового забезпечення, обґрунтувати їх адміністративно-правову природу та взаємозв'язок із формами публічного адміністрування у сфері агропромислової політики;

- адміністративно-правова характеристика основних функцій інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу, до яких віднесено регулятивну, контрольну, охоронну, інтегративну та просвітницьку;

- характеристику законодавчої системи забезпечення інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі в частині розуміння сутності та ролі державних цільових програм, конкретизовано їх структурні ознаки та поглиблено підхід до визначення їх функціонального значення;

- розуміння адміністративно-правового захисту земельних та майнових відносин в агропромисловому комплексі з акцентуванням уваги на процесуальних питаннях оскарження нормативно-правових актів та індивідуальних актів, визначивши їх ознаки, включно з можливістю конклюдентної форми через юридично значущі дії;

- обґрунтування особливості адміністративного провадження у справах про порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу, стадійність якого полягає у: ініціюванні справи, її розгляді, ухвалення постанови, оскарження та виконання рішення;

- доктринальні позиції щодо запозичення практики країн ЄС у сфері інформаційно-правового забезпечення агропромислового з визначенням чітких кроків адаптації та узгодження національних правових норм із правом Європейського Союзу;

- шляхи оптимізації адміністративно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості та конкурентоспроможності АПК України;

дістали подальшого розвитку:

- наукове обґрунтування агропромислового комплексу як предмету інформаційно-правового регулювання, що базується на уточненні змісту базових понять сучасних цифрових трансформацій і міжнародних стандартів, та спрямоване на модернізацію нормативної бази, підвищення прозорості публічного управління й забезпечення продовольчої безпеки держави;

- характеристика суб'єктного складу правозастосування у сфері агропромислового виробництва, що включає як органи публічної адміністрації, так і суб'єктів господарювання, наділених інформаційними обов'язками;

- визначення фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу як діяльності держави з формування, розподілу та використання публічних фінансів для підтримки агропромислового виробництва;

- наукова думка щодо адміністративної відповідальності як ключового інструменту оперативного та превентивного впливу, спрямованого на забезпечення дисципліни аграрної діяльності, охорону публічних інтересів і підтримання належного рівня державного контролю у сфері використання земель, довкілля та безпечності аграрної продукції;

- виділення підстав адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері агропромислового, з виявленням чинників, що знижують ефективність адміністративно-деліктного реагування держави;

- практичні підходи у виділенні юридичного складу адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу, що є обов'язковою передумовою належного здійснення адміністративного контролю, забезпечення єдності правозастосування та фактичної ефективності інституту адміністративної відповідальності у сфері аграрних відносин;

- перспективи формування інформаційно-правових технологій у діяльності органів публічної влади, які опікуються агропромисловим комплексом.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх безпосереднього використання в різних сферах діяльності, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового та інформаційно-правового забезпечення сфери агропромислового комплексу України, зокрема у:

- *науково-дослідній сфері* - напрацьовані у дисертації положення формують основу для подальших досліджень проблематики адміністративного та інформаційного права в контексті аграрних, екологічних і фінансово-правових відносин; матеріали можуть бути використані при теоретико-методологічному осмисленні регуляторної природи інформаційних відносин у сільському господарстві, упорядкуванні категоріального апарату, встановленні системи суб'єктів та їхніх повноважень у сфері створення, збирання, обміну, обробки. Зберігання та захисту даних, а також у процесі доктринального обґрунтування і практичної розбудови адміністративно-правових, фінансово-правових та інформаційно-правових механізмів і цифрової трансформації агропромислового комплексу (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

- *правотворчій сфері* - запропоновані у дисертації положення щодо механізму інформаційно-правового регулювання суспільних відносин у сфері агропромислового комплексу та розроблена Концепція інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України до 2030 року можуть бути використані при формуванні та реалізації державної політики у сфері цифровізації агропромислового сектору, інформаційного забезпечення, державної підтримки, моніторингу якості продукції та захисту прав суб'єктів АПК; підготовлені проекти законів України щодо внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарський перепис» у частині запровадження електронного безперервного перепису, а також до Закону України «Про Державний земельний кадастр» у частині правового режиму стратегічних земель агропромислового комплексу, можуть бути використані безпосередньо у законопроектній діяльності Верховної Ради України та в процесі підготовки й оновлення підзаконних

нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, спрямованих на забезпечення відкритості, інтероперабельності та достовірності інформаційних даних; обґрунтовані в дослідженні підходи до інституційного виміру інформаційно-правового регулювання створюють правові передумови для розроблення положень про міжвідомчу взаємодію у сфері інформаційної політики Мінагрополітики, Держгеокадастру та НААН;

- *освітньому процесі* - положення дисертації можуть бути використані під час підготовки навчальних курсів, лекційних матеріалів і практичних занять з навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Адміністративно-процесуальна діяльність правоохоронних органів», «Інформаційне право».

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, висновки й рекомендації, які отримані в ході аналізу визначених проблем, оприлюднені на десяти міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 5–6 листопада 2024 р.); «Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (м. Харків, 24 січня 2025 р.); «Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success» (м. Дніпро, 6–7 березня 2025 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 р.); «Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства» (м. Харків, 15 травня 2025 р.); «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 30 травня 2025 р.); «Functioning of Legal Science in the Modern Context» (м. Рига, Латвійська Республіка, 18–19 вересня 2025 р.); «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період» (10 жовтня 2025 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 6 листопада 2025 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5 грудня 2025 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, 5 розділів, що містять 19 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (303 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 501 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність вибору теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, окреслено об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано мету й завдання дисертації, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне значення роботи, надано відомості про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1. «Концептуальні підходи до визначення теоретичних засад інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі України» містить три підрозділи.

У *підрозділі 1.1. «Агропромисловий комплекс як предмет інформаційно-правового регулювання»* обґрунтовано, що агропромисловий комплекс України є не лише економічною, а й публічно-правовою системою, у межах якої інформаційні ресурси та цифрові процеси стали визначальним чинником управління, контролю й розвитку. Показано, що в умовах технологічного прогресу ефективність

функціонування агропромислового комплексу безпосередньо залежить від належного адміністративно- та інформаційно-правового впорядкування інформаційних відносин, оскільки саме через інформацію забезпечуються продовольча безпека, стійкість сільських територій і реалізація експортного потенціалу держави.

Вагомою складовою підрозділу є понятійно-категоріальне та етимологічне уточнення базових термінів, необхідних для формування предмета дослідження. Підрозділ містить історико-правовий аналіз становлення інформаційних відносин у аграрній сфері — від ранніх форм обліку земель і врожаїв до формування державних кадастрів та сучасних електронних баз даних. Показано, що у ХХІ столітті цифровізація трансформувала аграрні дані у стратегічний ресурс, що потребує оновлених правових механізмів захисту в умовах використання штучного інтелекту (англ. artificial intelligence), великих даних (англ. Big Data) та Інтернету речей (англ. Internet of Things).

Для системного розкриття предмета дослідження виокремлено чотири аспекти аналізу інформаційно-правових відносин у сфері агропромислового комплексу: історичний, нормативно-правовий, технологічний та порівняльно-правовий, з акцентом на адаптацію міжнародних практик до українських умов.

Обґрунтовано методологічну основу дослідження, що поєднує системний, історико-правовий, формально-юридичний, порівняльно-правовий та соціологічний методи, застосування яких забезпечує комплексність висновків і практичну спрямованість рекомендацій щодо вдосконалення інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу.

У підрозділі розкрито зміст категорії «інформаційно-правове регулювання» як поєднання інформаційного аспекту (формування та використання аграрних даних, цифрових платформ і автоматизованих систем) і правового аспекту (встановлення правил створення, обігу, захисту інформації, електронного документообігу та персональних даних). Визначено мету такого регулювання як створення правових умов для доступності, достовірності та захисту аграрної інформації з метою сталого розвитку АПК України та гарантування продовольчої безпеки.

Предмет інформаційно-правового забезпечення окреслено як сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі створення, використання та захисту інформації, пов'язаної з аграрною діяльністю, земельними ресурсами, екологією та продовольчою безпекою. Структуровано основні категорії аграрної інформації — земельну, виробничу, екологічну, ринкову, науково-технічну, інформацію про державну підтримку та безпеку агропродукції. Зроблено висновок про комплексний характер цього предмета, що об'єктивно потребує системного нормативного врегулювання.

У підрозділі 1.2. «Зміст інформаційно-правового регулювання управлінської діяльності в агропромисловому комплексі» обґрунтовано, що в умовах цифрової трансформації та європейської інтеграції управлінська діяльність у агропромисловому комплексі (АПК) дедалі більше залежить від якісного й юридично впорядкованого інформаційного забезпечення. Це зумовлює необхідність наукового аналізу структури, елементів і функціонального наповнення інформаційно-правового регулювання як складової адміністративно-правового впливу держави на аграрну сферу.

Конкретизовано, що зміст такого регулювання охоплює не лише нормативно-правові акти, а й механізми реалізації публічної політики, гарантії доступу до публічної інформації, інструменти захисту персональних і комерційних даних, а також процедурні аспекти взаємодії суб'єктів агропромислового управління. Виокремлено ключові напрями правового впорядкування інформаційних відносин, зокрема: законодавче регулювання аграрної інформації; забезпечення інформаційної безпеки; доступ до публічної інформації для прийняття управлінських рішень; створення правових умов для цифровізації управління через електронний документообіг, цифрові реєстри, інтегровані системи, Big Data, блокчейн і штучний інтелект.

У підрозділі конкретизовано об'єкти управлінської діяльності в АПК - земельні ресурси, агропромислові підприємства, продукцію, трудові й фінансові ресурси, технологічні процеси та інформаційні масиви - й показано, як правове регулювання корелює з відповідними управлінськими даними (кадастровими, реєстровими, звітними, сертифікаційними, фінансовими).

Охарактеризовано роль цифрових платформ як інтегрованих екосистем обміну даними та автоматизації процесів, наведено їх основні види (кадастрові системи, електронні торговельні майданчики, аналітичні та документообігові платформи) і підкреслено їх значення для відкритості агропромислового ринку та зниження управлінських витрат. Значну увагу приділено системам інформаційного моніторингу й обліку, зокрема геоінформаційним системам, як інструментам контролю, прогнозування та підвищення якості управлінських рішень.

Підрозділ містить розмежування адміністративного контролю та адміністративного нагляду в сфері АПК, розкрито їх правову природу, принципи й інформаційні процедури, орієнтовані на достовірність, повноту й своєчасність даних, а також на забезпечення балансу між відкритістю та захистом прав учасників аграрних правовідносин, включно з можливістю оскарження результатів перевірок.

Завершально сформовано узагальнений підхід до нормативної бази інформаційно-правового забезпечення в АПК, визначено її функції, багаторівневість джерел і підкреслено ключову роль у регулюванні інформаційних процесів, захисті агропромислових даних та забезпеченні цифрової трансформації агропромислового ринку.

У підрозділі 1.3. *«Мета, завдання і принципи інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі»* обґрунтовано, що в умовах цифровізації економіки агропромисловий комплекс України потребує цілісних інформаційно-правових орієнтирів, здатних забезпечити продовольчу безпеку, модернізацію управління та прозорість аграрних відносин. Вихідним положенням є теза про набуття агропромисловою інформацією статусу стратегічного ресурсу, що безпосередньо впливає на якість управлінських рішень, планування виробництва, логістику, дотримання екологічних стандартів і, зрештою, на національну безпеку.

Мету інформаційно-правового регулювання визначено як досягнення соціально значущих результатів у процесі управління агропромисловою сферою шляхом правового впорядкування обігу та захисту агропромислової інформації. Конкретизовано ключові напрями реалізації цієї мети, серед яких: забезпечення

інформаційної безпеки аграрних ресурсів; відкритість і доступність аграрної інформації; підвищення ефективності управління через інформаційний обмін і прогнозування; правове стимулювання цифрової економіки та інновацій; захист прав суб'єктів аграрної діяльності; підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції; гармонізація національного законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу.

Завдання інформаційно-правового регулювання розкрито як похідні від мети та зумовлені багаторівневою природою агропромислової інформації. Обґрунтовано їх зв'язок із цифровізацією агропромислового сектору, лібералізацією земельного ринку, інтеграцією України до міжнародних ринків і загрозами інформаційній безпеці. Підкреслено соціальну значущість цих завдань, оскільки їх реалізація впливає на розвиток сільських територій, зниження корупційних ризиків і моніторинг продовольчої безпеки.

Завдання систематизовано на загальні та спеціальні, а також визначено основні напрями їх реалізації, зокрема нормативно-правове забезпечення обігу агропромислової інформації, гарантування інформаційних прав, розвиток електронного урядування, протидію кіберзагрозам і гармонізацію агропромислових даних із міжнародними стандартами. Окремо окреслено державні функції у цій сфері: нормотворчу, організаційно-управлінську, контрольну та економічну.

Завершальною частиною підрозділу є аналіз принципів інформаційно-правового регулювання, які розглянуто як орієнтири для нормотворчості й правозастосування. Запропоновано їх класифікацію на загально-правові, спеціальні інформаційно-правові, галузеві аграрно-інформаційні та принципи, що впливають із міжнародних стандартів, зокрема положень Орхуської конвенції та принципу міжнародної співпраці у сфері аграрної інформації.

Розділ 2. «Структурно-функціональна характеристика базових чинників інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Інституційний вимір інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі»* розкрито, що інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу України за своєю правовою природою є різновидом виконавчо-розпорядчої діяльності, яка здійснюється в межах публічного адміністрування та охоплює нормативно визначені заходи, спрямовані, з одного боку, на захист інформації у сфері агропромислової безпеки, а з іншого - на організацію та розвиток сучасних технологій обміну й використання інформації, необхідної для функціонування агропромислового виробництва, переробки, зберігання й обігу продукції.

Інституційний вимір інформаційно-правового забезпечення обґрунтовано через аналіз системи публічних інституцій, залучених до управління агропромисловими інформаційними ресурсами, а також через визначення характеру їх взаємодії, повноважень і відповідальності. Показано, що відповідні правовідносини виникають у процесі узгодженого впливу суб'єктів публічної адміністрації на інформаційні процеси в агропромисловому комплексі та виступають формою реалізації публічного інтересу шляхом застосування інструментів адміністративного права.

У підрозділі систематизовано підходи до розуміння публічної адміністрації та суб'єктів публічної адміністрації, що дозволило охарактеризувати інституційне забезпечення інформаційно-правового регулювання як поєднання організаційно-структурного та функціонального елементів. Наголошено, що суб'єкти публічної адміністрації у цій сфері діють від імені держави або територіальних громад, реалізують компетенцію в межах закону, спрямовані на забезпечення публічного інтересу та застосовують комплекс методів публічного адміністрування, включно з координацією, стимулюванням і примусом.

Значну увагу приділено Державному аграрному реєстру як ключовому інституційному інструменту інформаційно-правового забезпечення. Розкрито його призначення як інформаційно-комунікаційної системи, що забезпечує збирання, накопичення, інтеграцію, обробку, захист і облік реєстрових даних, а також електронну взаємодію між суб'єктами аграрної діяльності та органами публічної влади. Показано, що через Державний аграрний реєстр реалізуються механізми державної підтримки, інформаційно-аналітичного супроводу та інтеграції агропромислового комплексу України у європейські інформаційні мережі.

У підрозділі також здійснено порівняльно-правовий аналіз інституційних підходів у державах Європейського Союзу та доведено, що українська модель інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу поступово наближається до європейських стандартів шляхом інтеграції цифрових рішень із адміністративно-правовими механізмами. Узагальнено базові чинники, які визначають сучасний стан і перспективи інституційного розвитку інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України, зокрема євроінтеграційну орієнтацію, умови воєнного стану, технічну спроможність і нормативну визначеність інституційної системи.

У підрозділі 2.2. *«Форми й методи інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі»* з позицій адміністративного та інформаційного права обґрунтовано, що інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу України є специфічним різновидом виконавчо-розпорядчої діяльності, який реалізується через сукупність нормативно встановлених заходів, спрямованих як на захист аграрно-значущої інформації, так і на ефективне використання сучасних технологій її обміну та обробки на всіх етапах агровиробничого циклу.

Розкриваючи форми інформаційно-правового забезпечення, доведено, що вони є формами публічного адміністрування, через які держава реалізує управлінські функції у сфері АПК. У адміністративно-правовому вимірі форма трактується як зовнішнє вираження діяльності суб'єкта публічної адміністрації в межах його компетенції. На цій основі форми інформаційно-правового забезпечення охарактеризовано як організаційно-правові механізми, що забезпечують систематизацію та збереження аграрних даних, інтеграцію національних інформаційних ресурсів із міжнародними стандартами, захист інформації від неправомірного доступу та прозору взаємодію органів влади, суб'єктів господарювання і громадськості.

Уточнено предметні ознаки форм інформаційно-правового забезпечення АПК: вони є результатом діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, відображають їх управлінські рішення та реалізуються через конкретні інструменти публічного адміністрування. На практичних прикладах показано роль Міністерства аграрної

політики та продовольства України (до 21 липня 2025 року), а надалі — Міністерства економіки, докільля та сільського господарства України, яке застосовує як нормативні, так і адміністративні акти щодо обігу аграрної інформації, зокрема через ліцензування та встановлення критеріїв діяльності суб'єктів господарювання. Окремо проаналізовано форми, притаманні іншим суб'єктам публічної адміністрації, зокрема у діяльності Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, де реєстраційні дії та автоматизований облік виступають важливими інструментами інформаційного впливу.

Підкреслено, що універсальними формами правового впливу залишаються нормативно-правові акти, адміністративні акти та адміністративні договори, водночас у сфері інформаційного забезпечення суттєвого значення набувають реєстраційні дії як конклюдентні адміністративні акти, а також консультації з громадськістю як неюридична форма впливу, що підвищує якість і легітимність управлінських рішень. Окремо акцентовано роль Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України у сфері захисту інформації, зокрема через нормативні рекомендації та індивідуальні адміністративні акти щодо відповідності інформаційних систем вимогам безпеки.

У підрозділі розкрито методи інформаційно-правового забезпечення АПК як способи організації управлінської діяльності та досягнення її результатів. Наголошено на їх адміністративно-правовій природі, оскільки методи відображають владно-управлінські повноваження суб'єктів публічної адміністрації та застосовуються для впорядкування діяльності учасників аграрних правовідносин. Обґрунтовано, що вибір конкретного методу залежить від компетенції органу, особливостей об'єкта управління, цілей публічного адміністрування та конкретних умов реалізації управлінських рішень.

У підсумку доведено, що форми і методи інформаційно-правового забезпечення становлять ядро практичної реалізації державної політики у сфері агропромислового комплексу, забезпечуючи одночасно захист аграрної інформації, організацію її обігу й обробки та управлінську результативність в умовах цифровізації, відкритості та підвищених безпекових ризиків.

У підрозділі 2.3. «Функції інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі» доведено, що інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу України має чітко визначене функціональне призначення, яке зумовлюється цілями державної аграрної політики, компетенцією суб'єктів публічної адміністрації та сучасними умовами цифровізації й воєнного стану. Показано, що інформаційна складова управління в агропромисловому комплексі перетворюється на ключовий чинник ефективності управлінських рішень, забезпечення продовольчої безпеки та стійкого розвитку галузі.

Систематизовано основні напрями функціонування інформаційно-правового забезпечення з урахуванням положень Закону України «Про інформацію», зокрема: забезпечення доступу до інформації; відкритість і прозорість діяльності органів влади; розвиток національних інформаційних систем і електронного урядування; інтеграція до міжнародних інформаційних мереж; оновлення й збереження інформаційних ресурсів; гарантування інформаційної безпеки та міжнародної співпраці. Підкреслено, що для агропромислового комплексу ці

напрями мають безпосередній вплив на результативність державної політики та економічні процеси.

Практичний вимір функцій розкрито через аналіз цифрових інформаційних систем, насамперед Державного аграрного реєстру, який забезпечує збір, інтеграцію, обробку та захист даних про аграрних виробників, а також електронні системи ліцензування, реєстрації, моніторингу й обліку. Підкреслено, що ці інструменти формують не лише технічну інфраструктуру, а й інформаційно-правове середовище публічного управління аграрною сферою, підвищуючи прозорість і підзвітність державних рішень.

У підрозділі обґрунтовано, що функції інформаційно-правового забезпечення не можуть зводитися виключно до правозастосування. Функціональний аналіз дозволив визначити інформаційно-правове забезпечення як активний інструмент упорядкування суспільних відносин, що забезпечує інформаційну підтримку управлінських процесів шляхом цілеспрямованого збирання, обробки, зберігання та передачі даних для прогнозування, планування й контролю державних програм у аграрній сфері.

За результатами дослідження систематизовано основні та додаткові функції інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу. До основних віднесено регулятивну (правове впорядкування впровадження й використання інформаційних технологій, інформаційно-аналітичний супровід аграрної діяльності) та контрольну (моніторинг, перевірка, реєстрація, сертифікація, облік і забезпечення законності). До додаткових функцій віднесено охоронну (захист інформаційних ресурсів і протидія кіберзагрозам), інтегративну (взаємодія національних і міжнародних інформаційних систем) та просвітницьку (підвищення рівня правової й цифрової обізнаності суб'єктів аграрних відносин).

Узагальнено, що інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу виступає стратегічним інструментом публічного управління, який поєднує правові механізми та цифрові технології й забезпечує ефективність, безпеку та конкурентоспроможність АПК України в умовах цифрової трансформації та зростання безпекових викликів.

У підрозділі 2.4. *«Інформаційно-правові запобіжники протидії рейдерству в агропромисловому комплексі»* акцент зроблено на тому, що протидія рейдерству в агропромисловому комплексі України має розглядатися як елемент забезпечення економічної безпеки держави, яка, у свою чергу, формує матеріальну основу національної безпеки та прямо впливає на інвестиційну привабливість і стабільність господарських відносин. Показано специфіку небезпеки рейдерських посягань саме в агропромисловій сфері, де окрім порушення прав власності та корпоративних прав, вони здатні спричинити зрив посівної чи збиральної кампанії, руйнування виробничої інфраструктури та ризику для продовольчої безпеки.

У підрозділі доведено, що одним із системних напрямів протидії рейдерству є нормативне закріплення процедур захисту прав власності та корпоративного управління й одночасне формування механізмів інформаційно-правового реагування. Як приклади інституційно-організаційних рішень розглянуто функціонування Антирейдерського штабу при Міністерстві юстиції України та роль Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань із багаторівневою системою захисту даних, що має

унеможливити несанкціоновані реєстраційні зміни. Окремо показано значення цифрових платформ у сфері агропромислового управління та протидії рейдерським ризикам: Державного аграрного реєстру (Державний аграрний реєстр), інтеграції з Державним земельним кадастром для верифікації земельних прав, електронних сервісів Держгеокадастру для відстеження змін щодо земельних ділянок, а також електронних торгів (Prozorro.Продажі) як інструменту зменшення непрозорих угод.

Важливим науковим результатом підрозділу є фіксація проблеми відсутності єдиного законодавчого визначення понять «рейдерство» та «протидія рейдерству», що ускладнює як правозастосування, так і вибудову превентивних механізмів у межах агропромислового комплексу України. На цій основі проаналізовано Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму протидії рейдерству», положення якого істотно впливають на агропромисловий сектор через його вразливість до корпоративних конфліктів і спроб недобросовісного заволодіння активами.

У межах аналізу зазначеного Закону розкрито конкретні інформаційно-правові механізми протидії рейдерству, серед яких: 1) оперативний обмін інформацією як обов'язок надавати державному реєстратору необхідні дані не пізніше трьох робочих днів; 2) адміністративна відповідальність за порушення строків надання інформації; 3) цифровізація реєстраційних процедур (у тому числі автоматизоване оновлення даних у режимі реального часу через інформаційну взаємодію з Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва); 4) підвищення прозорості зміни керівництва юридичної особи через чітке визначення процедур підписання рішень уповноважених органів управління.

Окремим блоком у підрозділі систематизовано запобіжники інформаційного характеру, прямо спрямовані на попередження рейдерських посягань. До них віднесено, зокрема: розгляд скарг на реєстраційні дії та рішення державних реєстраторів уповноваженими суб'єктами; деталізацію порядку оскарження дій державних реєстраторів; регламентацію порядку розірвання договорів оренди та суборенди землі із запровадженням додаткових корпоративних запобіжників щодо значних правочинів; урахування особливостей державної реєстрації прав на нерухоме майно за наявності обтяжень, як механізму недопущення маніпуляцій; а також обов'язкову публікацію рішень Міністерства юстиції України і його територіальних органів за результатами розгляду скарг на офіційних вебсайтах як чинник відкритості та підзвітності.

Розділ 3. «Механізм нормативно-правового регулювання суспільних відносин в агропромисловому комплексі України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. «Законодавча система засобів забезпечення інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі» розкрито науково-прикладні засади формування механізму нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері агропромислового комплексу України, як комплексного інструмента публічного (адміністративного) впливу, що охоплює правові засоби, інститути та процедури, необхідні для впорядкування аграрно-виробничих і пов'язаних з ними інформаційних процесів.

У межах підрозділу систематизовано ключові характеристики механізму нормативно-правового регулювання: 1) він має загальнообов'язкову силу та потребує належного забезпечення; 2) реалізується у правовій дійсності через конкретні засоби та інструменти; 3) пов'язаний із діяльністю суб'єктів, наділених владними повноваженнями, які формують норми як складники цього механізму; при цьому до нього можуть входити норми різної галузевої належності та різної юридичної сили, що є особливо важливим саме для АПК як міжсекторного середовища.

Доведено, що сучасні агропромислові відносини мають низку властивостей, які прямо впливають на побудову законодавчої системи засобів забезпечення такого регулювання. По-перше, правові норми у сфері АПК є комплексними, вони охоплюють виробництво, харчову й переробну промисловість, технологічні процеси вирощування, збирання, зберігання, транспортування та переробки продукції, а також блок питань продовольчої безпеки (стабільність внутрішнього ринку, недопущення дефіциту, продовольча незалежність). По-друге, показано багаторівневість суб'єктного складу: поряд з органами державної влади та місцевого самоврядування діють виробники, переробники, логістичні структури, кооперативи, фермерські господарства, асоціації тощо; при цьому одна й та сама особа може поєднувати кілька ролей (виробник–переробник–постачальник), що потребує врахування міжгалузевих зв'язків у правовому регулюванні. По-третє, акцентовано, що результати реалізації норм права в АПК закріплюються також у документах стратегічного характеру (стратегії, концепції, програми, плани), які визначають довгострокові пріоритети, механізми інвестицій, модернізацію, інновації та екологічну орієнтацію виробництва, виконуючи роль орієнтирів для законотворення і правозастосування та для подальшого підзаконного регулювання.

Зроблено узагальнюючий висновок про потребу комплексного, багаторівневого та адаптивного механізму нормативно-правового регулювання АПК, який має узгоджувати економічні, соціальні й екологічні чинники, враховувати особливості галузевого виробництва, а також виклики глобалізації та кліматичних змін. У підрозділі обґрунтовано необхідність чіткого окреслення сутності поняття «механізм нормативно-правового регулювання агропромисловим комплексом» шляхом поєднання: а) загального розуміння механізму правового регулювання як системи юридичних засобів, способів, методів і процедур впорядкування суспільних відносин; та б) адаптації цієї моделі до галузевих особливостей АПК з орієнтацією на продовольчу безпеку, сталий розвиток сільських територій і екологічну збалансованість виробництва.

У підрозділі 3.2. «Суб'єкти інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі» здійснено системний аналіз інституційної складової інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України через визначення кола суб'єктів публічної адміністрації, меж їх компетенції та особливостей правового статусу. Вихідною методологічною позицією визначено адміністративно-правове розуміння компетенції як сукупності повноважень і відповідальності, що окреслює допустимі межі впливу суб'єкта на відповідні суспільні відносини.

Доведено, що інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу є різновидом виконавчо-розпорядчої діяльності, який поєднує правові

механізми регламентації доступу та захисту інформації з використанням сучасних цифрових технологій. Реалізація таких заходів покладається на систему уповноважених суб'єктів, до якої входять органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інші інституції, яким делеговано відповідні повноваження.

Запропоновано класифікацію суб'єктів інформаційно-правового забезпечення за критерієм компетенції на органи загальної компетенції, що формують загальні засади державної політики у цій сфері, та органи спеціальної компетенції, діяльність яких безпосередньо пов'язана з агропромисловим або інформаційним сегментом публічного управління. Ключовим науковим результатом підрозділу стало розкриття правового статусу суб'єктів спеціальної компетенції як комплексної категорії, що формується на перетині аграрної та інформаційно-правової площин.

Систематизовано основні елементи правового статусу таких суб'єктів: нормативно-правову основу діяльності; принципи публічного адміністрування (верховенство права, відкритість, прозорість, пріоритет публічних інтересів); мету та завдання інформаційно-правового забезпечення; галузеву компетенцію щодо збирання, обробки, поширення й захисту інформації; порядок ухвалення юридично значущих рішень із дотриманням адміністративної процедури.

Узагальнено, що суб'єкти інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу утворюють багаторівневу систему публічної адміністрації, яка поєднує централізоване нормативне регулювання з галузевою спеціалізацією та інституційною автономністю. Саме така модель забезпечує можливість ухвалення юридично значущих рішень щодо захисту аграрно-значущої інформації, організації цифрового обміну даними та ефективного використання інформаційних ресурсів на всіх етапах агропромислового циклу.

У підрозділі 3.3. «Система фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу» досліджено фінансово-правові засади функціонування агропромислового комплексу України в умовах євроінтеграційних процесів і дії правового режиму воєнного стану, за яких фінансова політика держави набуває визначального значення для забезпечення продовольчої безпеки, стабільності виробництва та експортного потенціалу. Обґрунтовано, що фінансові відносини у сфері агропромислового комплексу мають комплексну природу та формуються під впливом економічних, правових і соціальних чинників, що зумовлює необхідність їх системного правового аналізу.

З адміністративно-правових позицій фінансово-правове забезпечення охарактеризовано як різновид виконавчо-розпорядчої діяльності держави, що реалізується через нормативно закріплені фінансові заходи, спрямовані на підтримку стійкості та конкурентоспроможності агропромислового комплексу. Уточнено, що хоча поняття «агропромисловий комплекс» прямо не закріплене у чинному законодавстві, воно використовується в доктрині як узагальнююча категорія для позначення сфери публічного управління, спрямованої на захист прав і законних інтересів учасників аграрних відносин.

Розкрито сутність фінансово-правового забезпечення як системи відносин щодо формування, розподілу та використання публічних грошових фондів, за допомогою яких держава реалізує аграрну політику. Обґрунтовано, що саме

публічні фінанси є ключовим інструментом владно-управлінського впливу, оскільки через бюджетні рішення, податкові режими та фінансові стимули держава визначає пріоритети розвитку агропромислового комплексу.

Систематизовано основні фінансово-правові інструменти державної підтримки АПК України, зокрема бюджетні асигнування, кредитування та механізми здешевлення відсоткових ставок, інвестиційні програми, грантову підтримку, спеціальні податкові режими, а також страхування сільськогосподарських ризиків. Наголошено на адресному та цільовому характері цих інструментів залежно від категорії та масштабу діяльності суб'єктів агропромислового комплексу.

Проаналізовано основні проблеми фінансово-правового забезпечення, серед яких виокремлено обмеженість фінансових ресурсів, фрагментарність державної підтримки, зростання витрат виробників та недостатній рівень контролю ефективності бюджетних програм. На цій основі обґрунтовано необхідність модернізації фінансово-правових механізмів шляхом забезпечення прозорого доступу до фінансування, розвитку гарантійних інструментів, підтримки ліквідності та стимулювання інвестицій у переробку й інфраструктуру.

У підсумку доведено, що фінансово-правове забезпечення агропромислового комплексу слід розглядати як системну та стадійну діяльність держави, що охоплює планування, розподіл, використання та контроль публічних фінансових ресурсів. Такий підхід забезпечує підвищення прозорості, результативності й підзвітності фінансових рішень та створює належні правові передумови для сталого розвитку агропромислового комплексу України в сучасних умовах.

У підрозділі 3.4. «Адміністративно-правовий захист земельних та майнових відносин в агропромисловому комплексі» розкрито судово-адміністративний механізм охорони і відновлення порушених прав учасників аграрних правовідносин у тих випадках, коли земельні та майнові питання опосередковуються владно-управлінськими рішеннями суб'єктів публічної адміністрації. Вихідною методологічною засадою визначено конституційний імператив законності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування: вони та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, встановлені Конституцією України і законами України (стаття 19), що в аграрній сфері набуває особливої ваги через високий рівень конфліктності земельних ресурсів і майнових прав.

Показано, що ключовим юридичним інструментом контролю за дотриманням названих вимог виступає право особи на звернення до адміністративного суду у разі, коли рішенням, дією або бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушено права, свободи чи законні інтереси. У межах аналізу деталізовано, що стаття 5 Кодексу адміністративного судочинства України визначає базові способи судового захисту: визнання протиправним та скасування індивідуального акта; визнання дій протиправними із зобов'язанням утриматися від їх вчинення; визнання бездіяльності протиправною із зобов'язанням вчинити дії; а також установлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень). Наголошено, що ці засоби забезпечують не тільки реакцію на «активні» порушення, а й на управлінську бездіяльність, формуючи процесуальні гарантії належного врядування у сфері агропромислового комплексу.

Розкрито зміст об'єкта адміністративного оскарження через три форми прояву владно-управлінських повноважень: рішення, дії та бездіяльність. Доведено, що «рішення» охоплюють як нормативно-правові акти загальної дії, так і індивідуальні акти, які мають адресний характер і здатні породжувати юридичні наслідки для конкретної особи; «дії» описано як активну юридично значущу поведінку (застосування примусу, надання адміністративних послуг, реалізація контрольних функцій тощо); «бездіяльність» — як невчинення дій або неприйняття рішень, обов'язкових за законом, що так само може порушувати права та законні інтереси і становить самостійну підставу для судового захисту. Окремо систематизовано процесуальні акценти під час оскарження нормативно-правових актів (доведення застосування акта до позивача; розгляд за загальним позовним провадженням; перевірка на відповідність актам вищої юридичної сили; можливість оскарження протягом усього строку чинності) та індивідуальних актів, визначивши їх ознаки, включно з можливістю конклюдентної форми через юридично значущі дії.

Прикладний блок підрозділу присвячено типології спорів і колу суб'єктів, чії рішення у земельних та майнових відносинах агропромислового комплексу найчастіше стають предметом адміністративного оскарження.

Розділ 4. «Адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 4.1. «Правові засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу» обґрунтовано, що агропромисловий комплекс України як стратегічна складова національної економіки охоплює багатогалузеві суспільні відносини (земельні, виробничі, екологічні, санітарні, ветеринарні, фітосанітарні тощо), що зумовлює підвищену потребу в ефективних механізмах державного реагування на правопорушення. У цьому контексті адміністративна відповідальність визначена як ключовий інструмент оперативного та превентивного впливу, спрямований на забезпечення дисципліни аграрної діяльності, охорону публічних інтересів і підтримання належного рівня державного контролю у сфері використання земель, довкілля та безпечності аграрної продукції.

Показано, що правові засади адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу мають багаторівневу структуру та формуються на основі конституційних положень, кодифікованого адміністративно-деліктного законодавства, спеціальних галузевих законів і підзаконних нормативно-правових актів. Конституційні приписи щодо охорони природних ресурсів, права на безпечне довкілля та гарантій достатнього життєвого рівня визначають публічно-правову рамку притягнення до відповідальності за аграрні правопорушення.

У підрозділі виявлено проблеми практичної реалізації адміністративної відповідальності у сфері АПК, зокрема фрагментарність складів правопорушень, неузгодженість норм КУпАП із галузевим законодавством, процедурні складнощі фіксації правопорушень і дефіцит системної статистичної інформації.

Методологічно уточнено зміст категорії «правові засади» як сукупності фундаментальних норм і принципів, що визначають спрямованість інституту адміністративної відповідальності. На цій основі сформульовано авторський підхід

до розуміння правових засад адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу як системно впорядкованого комплексу норм, принципів і процедур, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення правопорушень у виробництві, переробці, зберіганні й реалізації аграрної продукції та на забезпечення раціонального використання природних ресурсів. Узагальнено, що наукове осмислення правових засад адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу є необхідною передумовою вдосконалення національного законодавства, підвищення якості правозастосування та його гармонізації з європейськими стандартами.

У підрозділі 4.2. «Визначення підстав адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу» досліджено юридичні умови настання адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу України та виявлено чинники, що знижують ефективність адміністративно-деліктного реагування держави. Обґрунтовано, що адміністративна відповідальність у АПК є важливим інструментом забезпечення законності, продовольчої та екологічної безпеки, однак її превентивний потенціал послаблюється через нечіткість окремих норм, фрагментарність складів правопорушень і несталість правозастосовної практики.

Показано, що проблематика визначення підстав адміністративної відповідальності має виразне прикладне значення, оскільки прогалини у регулюванні правопорушень, пов'язаних із використанням земель, застосуванням агрохімікатів, поведженням із відходами та здійсненням аграрної діяльності, формують умови для уникнення відповідальності й створюють загрози сталому розвитку агропромислового комплексу. Зазначено, що ефективність адміністративного контролю знижується також через організаційні проблеми - обмеженість ресурсів контролюючих органів, недостатню цифровізацію та складність доказування правопорушень.

Ключовим результатом підрозділу стало розкриття змісту категорії «підстави адміністративної відповідальності» з урахуванням специфіки АПК. Обґрунтовано, що такими підставами є юридично значущі дії або бездіяльність суб'єктів аграрної діяльності, які порушують правила землекористування, застосування агрохімічних засобів, поведження з відходами, здійснення експортно-імпортних операцій та інших процесів, критично важливих для продовольчої й екологічної безпеки. Наголошено, що нечіткість термінології та колізійність норм ускладнюють кваліфікацію проступків і створюють ризики правової невизначеності.

Обґрунтовано доцільність систематизації адміністративних правопорушень у сфері АПК за об'єктом посягання та суб'єктом відповідальності, що сприяє єдності правозастосування, підвищує обґрунтованість застосування санкцій і вдосконалює контрольні процедури. Запропоновано розглядати підстави адміністративної відповідальності як багатовимірну конструкцію, що поєднує нормативний, фактичний і процесуальний елементи, без сукупної наявності яких притягнення до відповідальності є неможливим.

Окремо підкреслено зв'язок підстав адміністративної відповідальності з інформаційно-правовим забезпеченням державного контролю, зокрема через функціонування державних реєстрів, інформаційних систем та електронних сервісів. Наголошено, що недостатня інтегрованість інформаційних ресурсів

знижує спроможність держави своєчасно виявляти правопорушення та належно їх документувати. Узагальнено, що чітке визначення підстав адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу є необхідною умовою правової визначеності, ефективності державного контролю та реального захисту публічних інтересів у сфері продовольчої, екологічної й економічної безпеки України.

У підрозділі 4.3. «Юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу» обґрунтовано, що агропромисловий комплекс України як стратегічний сектор економіки характеризується підвищеною концентрацією правових ризиків, що зумовлює потребу в чіткій адміністративно-правовій кваліфікації правопорушень і належному реагуванні з боку держави. Доведено, що ефективне застосування адміністративної відповідальності у сфері АПК можливе лише за умови встановлення повного юридичного складу правопорушення.

Окремо окреслено коло діянь, які можуть становити адміністративні правопорушення у сфері агропромислового комплексу: правопорушення у сільському господарстві (зокрема статті 104, 104¹, 105, 106, 106¹, 107, 107¹, 107², 108, 188²⁷ Кодексу України про адміністративні правопорушення) та правопорушення у сфері охорони природи й використання природних ресурсів (статті 52–56, а також блок статей 53–55 у відповідній систематиці). Це дозволило підкреслити, що діяльність у сфері агропромислового комплексу має міжгалузеву природу та охоплює земельні, екологічні, ветеринарні й санітарні відносини. На цій основі розкрито класичну чотирикомпонентну структуру складу правопорушення (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона) з урахуванням галузевої специфіки аграрних відносин.

Об'єкт правопорушення охарактеризовано як багаторівневу систему охоронюваних суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням продовольчої безпеки, раціонального використання земель, дотриманням ветеринарних і фітосанітарних вимог та державного контролю за агропромисловим виробництвом. Об'єктивну сторону розкрито через дії або бездіяльність, що порушують встановлені правила, з акцентом на значення причинно-наслідкового зв'язку у матеріальних складах та роль факультативних ознак для точної кваліфікації.

Суб'єкта правопорушення проаналізовано крізь призму адміністративної деліктоздатності, а також наукової дискусії щодо можливості притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності у сфері АПК. Обґрунтовано доцільність такого підходу з огляду на організаційний характер значної частини типових правопорушень у зазначеній сфері. Окремо розмежовано загального і спеціального суб'єкта адміністративного проступку.

Суб'єктивну сторону подано як психічне ставлення особи до діяння і його наслідків, з акцентом на вину як обов'язкову ознаку та значення встановлення форми вини для відмежування адміністративної і кримінальної відповідальності. Наголошено, що у сфері АПК мотиви правопорушень часто мають економічне підґрунтя, що слід враховувати під час індивідуалізації адміністративних стягнень.

Узагальнено, що юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу, зберігаючи класичну структуру, набуває виразної галузевої специфіки, а його повне і коректне встановлення є необхідною

умовою ефективного адміністративного контролю, єдності правозастосовної практики та реальної дієвості адміністративної відповідальності в аграрному секторі.

У підрозділі 4.4. «Особливості адміністративного провадження у справах про порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу» досліджено адміністративне провадження як прикладний механізм реалізації державної політики в агропромисловій сфері, який забезпечує оперативне припинення протиправних діянь, застосування заходів адміністративного впливу, відшкодування шкоди та запобігання повторним порушенням. Наголошено, що специфіка агропромислового комплексу України зумовлює особливі процесуальні вимоги, зокрема необхідність оперативного реагування з урахуванням сезонності агропромислового виробництва, багаторівневості аграрних правовідносин та координації дій різних контрольних органів.

Розкрито загальну сутність провадження у справах про адміністративні правопорушення як формалізованої діяльності компетентних органів, що здійснюється на основі процесуальних норм і спрямована на захист значущих майнових та особистих інтересів учасників правовідносин сфери АПК. Показано, що нормативна основа провадження в агропромисловому комплексі має комплексний характер і поєднує загальні процесуальні приписи з галузевими нормами, які конкретизують склади правопорушень і компетенцію контролюючих органів, зокрема Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Окремо розкрито суб'єктно-компетенційну модель провадження: у межах статті 213 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено коло органів, уповноважених розглядати такі справи (адміністративні комісії, виконавчі комітети рад і їх посадові особи, суди, органи Національної поліції, державні інспекції та інші уповноважені суб'єкти). Підкреслено, що справи про окремі правопорушення (зокрема передбачені статтями 105, 106, 107 та 107² Кодексу України про адміністративні правопорушення) розглядає центральний орган виконавчої влади у сфері карантину рослин — Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, а диференціація компетенцій має забезпечувати кваліфіковану оцінку фактів і коректне застосування санкцій.

Охарактеризовано стадійність адміністративного провадження в агропромисловій сфері, яке охоплює ініціювання справи, її розгляд і ухвалення постанови, оскарження та виконання рішення. Узагальнено специфічні риси адміністративного провадження у сфері агропромислового комплексу, зокрема потребу у фаховій спеціалізації органів, комплексний характер правопорушень, підвищені вимоги до оперативності, значний фінансовий вимір санкцій, домінування спеціальних доказів та доцільність урахування участі юридичних осіб як суб'єктів відповідальності.

Розділ 5. «Шляхи вдосконалення інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі України» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 5.1. «Використання досвіду країн ЄС у сфері інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу» обґрунтовано, що модернізація інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу

України має здійснюватися з урахуванням системних підходів Європейського Союзу, сформованих у межах Спільної аграрної політики Європейського Союзу. Показано, що для України використання європейського досвіду має не лише інтеграційне, а й прикладне значення, оскільки дозволяє підвищити керованість процесів модернізації інформаційно-правового забезпечення сфери АПК, зміцнити правову визначеність і знизити ризики порушень у сфері землекористування, агровиробництва та обігу продукції, особливо в умовах воєнного стану.

Окремо розкрито цифровий вимір європейського досвіду: у державах Європейського Союзу активно використовуються інтегровані електронні реєстри, кадастрові та контрольні системи, які забезпечують прозорість аграрних відносин, сумісність даних і водночас посилюють правові механізми захисту інформації. Обґрунтовано, що для України цифровізація має розглядатися як елемент правового регулювання, оскільки вона безпосередньо впливає на протидію рейдерству, ефективність державного контролю та довіру до публічної адміністрації.

Показано, що функціональна структура інформаційно-правового забезпечення в Європейському Союзі реалізується через поєднання регулятивної, контрольної та превентивної функцій, зокрема із застосуванням інтегрованої адміністративно-контрольної системи (Integrated Administration and Control System — IACS) та принципів комплаєнсу, що орієнтовані на стимулювання добровільного дотримання встановлених вимог. Доведено, що адаптація цих підходів в Україні сприятиме переходу від переважно імперативних механізмів до системи управлінської превенції та контрольованого виконання норм.

Значну увагу приділено європейським правовим запобіжникам у земельних і майнових відносинах. Показано, що стабільність аграрних правовідносин у країнах Європейського Союзу забезпечується через прозорі реєстраційні процедури, цифровізовані кадастрові системи та ефективні адміністративні й судові механізми захисту прав, що істотно знижує ризики рейдерських посягань. Одночасно охарактеризовано роль цифрових фінансово-правових інструментів у сфері державної підтримки агровиробників як чинника прозорості, підзвітності та зменшення корупційних ризиків.

Узагальнено, що європейський досвід переконливо свідчить: інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу є комплексною системою правових, організаційних і цифрових елементів, а його адаптація в Україні є необхідною умовою формування сучасної моделі публічного адміністрування, зорієнтованої на стандарти Європейського Союзу та принципи сталого розвитку АПК України.

У підрозділі 5.2. «Оптимізація адміністративно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі» обґрунтовано, що стратегічна роль агропромислового комплексу України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів зумовлює необхідність комплексного оновлення адміністративно-правових механізмів державного регулювання. Показано, що саме через інструменти адміністративного права держава реалізує регуляторну, контрольну й охоронну функції у сфері агропромислового виробництва, обігу продукції, використання земельних ресурсів і забезпечення продовольчої безпеки.

У підрозділі встановлено, що в умовах воєнного стану проблеми надмірної зарегульованості, дублювання повноважень органів публічної влади, фрагментарності правового регулювання та низької результативності правозастосування істотно ускладнюють стабільний розвиток АПК. У зв'язку з цим обґрунтовано потребу оптимізації адміністративно-правового забезпечення як цілісного процесу модернізації правових, організаційних та управлінських механізмів із орієнтацією на кризостійкість, оперативність і ефективність державних рішень.

Оптимізацію адміністративно-правового забезпечення АПК визначено не як локальне спрощення процедур, а як формування гнучкої та інтегрованої системи публічного адміністрування, здатної забезпечити баланс між державним контролем і господарською автономією агровиробників, прискорити цифровізацію управління, зменшити адміністративні бар'єри та підвищити якість правозастосування. На цій основі сформульовано авторське визначення оптимізації як цілеспрямованого процесу гармонізації національного та європейського адміністративного законодавства у сфері АПК. Доведено, що оптимізація повинна охоплювати всі структурні елементи агропромислового комплексу (виробничий, переробний, інфраструктурний, фондоутворюючий та обслуговуючий сектори), поєднуючи дерегуляцію надлишкових процедур із посиленням контролю у сферах безпеки, якості та цільового використання ресурсів, а також із впровадженням цифрових інструментів управління.

Узагальнено, що оптимізація адміністративно-правового забезпечення агропромислового комплексу є ключовою передумовою підвищення ефективності публічного адміністрування, забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку АПК України в умовах воєнних викликів і європейської інтеграції.

У підрозділі 5.3. *«Перспективи формування інформаційно-правових технологій у діяльності органів публічної влади, які опікуються агропромисловим комплексом»* обґрунтовано, що подальший розвиток агропромислового комплексу України нерозривно пов'язаний із цифровою трансформацією публічного адміністрування та впровадженням інформаційно-правових технологій як інструменту підвищення ефективності управлінських рішень. Показано, що ці процеси мають не лише технологічний, а насамперед адміністративно-правовий характер, оскільки потребують чіткого нормативного закріплення форм, методів і процедур використання інформації в аграрній сфері.

Доведено, що ключовим елементом інформаційно-правових технологій є створення та правове регулювання електронних реєстрів, кадастрів і інтегрованих інформаційних систем, які забезпечують збір, оброблення й аналіз даних про земельні, виробничі, фінансові та ресурсні відносини в АПК України. Водночас наголошено, що відсутність уніфікованого правового режиму таких ресурсів, чітких правил доступу, взаємодії та захисту інформації знижує управлінську результативність цифровізації та створює ризики правової невизначеності.

У підрозділі розкрито доктринальні підходи до розуміння інформаційно-правових технологій як поєднання технічної інфраструктури та нормативно визначеного правового режиму її функціонування. На цій основі сформульовано авторське бачення інформаційно-правових технологій як нормативно врегульованої системи цифрових рішень і адміністративно-правових механізмів,

спрямованих на управління аграрними даними, цифровізацію управлінських процедур і забезпечення інформаційної безпеки в АПК України.

Окрему увагу приділено європейським орієнтирам формування інформаційно-правових технологій, зокрема підходам до управління даними та створення «просторів даних», що забезпечують стандартизований обмін інформацією між публічним і приватним секторами. Обґрунтовано доцільність адаптації цих підходів в Україні з урахуванням євроінтеграційного курсу та потреби уніфікації цифрових адміністративних процедур у сфері агропромислового управління. У практичному вимірі визначено перспективні напрями впровадження інформаційно-правових технологій у діяльності органів публічної влади, зокрема: розвиток Державного аграрного реєстру і Державного земельного кадастру; розширення електронних адміністративних послуг; використання аналітики та штучного інтелекту (англ. Artificial Intelligence; українською: штучний інтелект) для оцінки ризиків і підтримки прийняття управлінських рішень. Підкреслено, що такі інструменти потребують посиленого правового режиму захисту даних і кібербезпеки.

У підрозділі 5.4. «Напрями удосконалення законодавчої бази інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі» доведено, що ефективне функціонування агропромислового комплексу України в умовах воєнного стану, цифрової трансформації та євроінтеграційного поступу неможливе без системного оновлення законодавчої бази, яка регулює інформаційні відносини, управлінські процедури та використання державних інформаційних ресурсів у сфері аграрної політики. Обґрунтовано, що чинне правове регулювання має фрагментарний характер, характеризується відсутністю уніфікованих підходів до ведення реєстрів і кадастрів, неузгодженістю термінології та недостатньою стандартизацією процедур обміну й захисту аграрних даних.

Ключовим результатом підрозділу є розроблення Концепції інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України до 2030 року, яка визначена як системна основа формування нової моделі управління аграрними даними. У підрозділі також розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарський перепис» щодо інформаційного розвитку та електронного перепису в агропромисловому комплексі України», яким запропоновано запровадження нових правових конструкцій електронного та безперервного сільськогосподарського перепису. Законопроект передбачає створення державної інформаційної системи забезпечення перепису, регулярне оновлення аграрних даних на основі інтеграції державних реєстрів, електронної звітності та геоінформаційних джерел, що формує сучасну, динамічну та аналітично обґрунтовану інформаційну базу для реалізації агропромислової політики.

Окремо обґрунтовано та розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо стратегічних земель агропромислового комплексу України», яким запропоновано запровадження нових дефініцій і спеціального інформаційно-правового режиму стратегічних земель. Проєкт передбачає створення окремого інформаційного сегмента у структурі Державного земельного кадастру, встановлення вимог до обліку, моніторингу та відкритого доступу до узагальнених даних про такі землі,

що дозволяє безпосередньо пов'язати земельно-кадастрову інформацію із завданнями продовольчої безпеки та сталого розвитку АПК України.

Узагальнено, що запропоновані напрями удосконалення законодавчої бази інформаційно-правового забезпечення формують цілісну нормативну платформу для інтеграції аграрних інформаційних ресурсів, підвищення ефективності публічного адміністрування, зміцнення правових гарантій діяльності агровиробників та адаптації агропромислового комплексу України до європейських стандартів управління даними.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне адміністративно-правове дослідження та практико-орієнтоване обґрунтування концептуальних і прикладних засад інформаційно-правового забезпечення сфери агропромислового комплексу України. У ході дослідження розкрито концептуальні основи інформаційного забезпечення АПК України, охарактеризовано структурні елементи механізму правового регулювання, визначено суб'єктний склад, інструменти адміністративного впливу, проблематику відкритості, достовірності та правового режиму аграрних даних, а також сформульовано авторське бачення напрями модернізації законодавства у сфері АПК з урахуванням принципів інформаційної безпеки, електронного урядування, цифрових прав аграрних суб'єктів.

За результатами сформульовано такі основні висновки:

1. Проведене дослідження довело, що агропромисловий комплекс України, як ключовий сектор національної економіки, потребує системного інформаційно-правового регулювання, заснованого на поєднанні історичного досвіду, сучасних технологічних тенденцій і принципів адміністративного права. Розкриття етимології базових понять - «інформація», «право», «агропромисловий комплекс», «аграрна інформація», дозволяє глибше усвідомити правову природу інформаційних процесів у сфері АПК та уникнути колізій у нормативно-правовому регулюванні. Історія становлення інформаційно-правових відносин у цій сфері пройшла від первісних форм обліку врожаїв до сучасних цифрових систем управління, засвідчує об'єктивну потребу в модернізації чинної нормативної бази з урахуванням вимог цифровізації та міжнародних стандартів. Комплексне використання історико-правового, формально-юридичного, системного, порівняльно-правового та соціологічного методів дозволило сформувати цілісне бачення інформаційно-правового регулювання у сфері АПК як динамічного інституту адміністративного права, що інтегрує правові, технологічні та управлінські механізми забезпечення ефективного функціонування АПК України. Удосконалення цього інституту є запорукою розвитку цифрового сільського господарства, підвищення прозорості публічного управління та зміцнення продовольчої безпеки держави.

2. На підставі проведеного дослідження встановлено, що інформаційно-правове регулювання у сфері агропромислового комплексу України є системним інструментом державної політики, спрямованим на забезпечення відкритості, безпеки та ефективності обігу аграрної інформації. Основними завданнями такого регулювання виступають: забезпечення доступу до аграрних даних, захист

персональної та комерційної інформації, правове врегулювання обігу геопросторових даних, створення електронних реєстрів, підтримка цифровізації АПК України та гарантування кібербезпеки аграрної інфраструктури. Визначено, що предмет інформаційно-правового регулювання охоплює відносини, пов'язані зі створенням, обробкою, передачею, зберіганням і захистом інформації про земельні ресурси, виробництво, екологічний стан, аграрні ринки, науково-технічний розвиток і безпеку продукції. Доведено, що ефективно правове забезпечення цих процесів передбачає функціонування чітко визначеної нормативно-правової бази, належну координацію органів державної влади, розвиток електронного документообігу та системний нагляд за дотриманням інформаційного законодавства. Таким чином, інформаційно-правове регулювання у сфері АПК є невід'ємним елементом адміністративно-правового механізму управління аграрною сферою, який забезпечує прозорість, інноваційність та безпечність аграрної діяльності, сприяючи реалізації принципів цифрової економіки та сталого розвитку України.

3. Проведене дослідження засвідчило, що інформаційно-правове регулювання управлінської діяльності в агропромисловому комплексі України є багатогалузевою, інтегрованою системою, у якій поєднуються норми адміністративного, інформаційного, цифрового, податкового, фінансового та міжнародного права. Його мета полягає у створенні правових умов для ефективного збору, обробки, зберігання, захисту та використання аграрної інформації в управлінських процесах. Установлено, що головними об'єктами управління є земельні, трудові, фінансові, інформаційні та технологічні ресурси, діяльність аграрних підприємств і якість сільськогосподарської продукції, а правове забезпечення їх обігу ґрунтується на положеннях Земельного кодексу України, законів «Про інформацію», «Про державний земельний кадастр», «Про електронні довірчі послуги» та інших нормативних актів.

Особливу роль у забезпеченні ефективності правового регулювання відіграють цифрові платформи — державні кадастрові системи, аналітичні сервіси, електронний документообіг, фермерські інформаційні системи, які формують основу сучасного електронного управління в аграрній сфері. Адміністративно-правове забезпечення цифровізації включає нормативне регулювання використання ІТ-рішень, захист персональних даних, кібербезпеку та державну підтримку цифрових інновацій. Застосування таких механізмів підвищує прозорість, оперативність і підзвітність управлінських рішень, сприяє реалізації принципів належного врядування та сталого розвитку. Таким чином, інформаційно-правове регулювання управлінської діяльності в агропромисловому комплексі є ключовим елементом адміністративно-правового механізму державного управління, що забезпечує інтеграцію правових, організаційних і цифрових інструментів для підвищення ефективності АПК України та його конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

4. Інституційний вимір інформаційно-правового забезпечення АПК формує узгоджену, хоча й неієрархічну, систему суб'єктів публічної адміністрації (органи виконавчої влади різних рівнів, органи місцевого самоврядування, а також інші уповноважені учасники), діяльність яких має виконавчо-розпорядчий характер і спрямована на задоволення публічного інтересу виключно в межах закону. Така

система забезпечує правове впорядкування процесів збирання, обробки, зберігання, захисту та використання аграрної інформації по всьому виробничому ланцюгу — від вирощування і збирання до зберігання, транспортування та переробки продукції — і водночас визначає функції, повноваження та відповідальність її учасників. Адміністративно-правове регулювання АПК має комплексну природу, поєднуючи нормативні, організаційно-управлінські та контрольні елементи, і потребує постійної адаптації до соціально-економічних змін та викликів продовольчої безпеки. На тлі виявлених Стратегією до 2030 року проблем (низька ефективність обміну знаннями та інноваціями, недостатня цифровізація, слабка дослідницька підтримка) ключовим стає розгортання сучасної інфраструктури даних, зокрема впровадження Державного аграрного реєстру як офіційної платформи ідентифікації та обліку виробників і доступу до державної підтримки, інтеграція з EU Farm Data Network для порівняльного аналізу й міжнародного обміну, а також налагодження взаємодії з фінансовими установами для спрощення доступу до кредитів і грантів. У підсумку інституційно скоординоване інформаційно-правове забезпечення посилює прозорість і підзвітність управління, підвищує ефективність використання ресурсів та сприяє конкурентоспроможності українського АПК на європейському й світовому ринках.

5. Проведене дослідження підтверджує, що методи інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу мають адміністративно-правову природу, оскільки реалізуються через владно-розпорядчі механізми держави, спрямовані на впорядкування поведінки суб'єктів аграрних правовідносин. Вони виступають практичними інструментами реалізації публічного адміністрування, поєднуючи правові, організаційні та технологічні засоби впливу з метою забезпечення законності, прозорості, цифровізації й безпеки аграрної діяльності. Система методів охоплює як примусові заходи (ліцензування, сертифікацію, контроль і нагляд, застосування юридичної відповідальності), так і заохочувальні механізми (державні програми підтримки, гранти, верифікацію суб'єктів АПК, пільгове фінансування). Така збалансована взаємодія дозволяє державі одночасно забезпечувати виконання правових вимог і стимулювати інноваційну поведінку учасників ринку.

Виявлено, що у сучасних умовах методи інформаційно-правового впливу дедалі частіше реалізуються через цифрові технології публічного адміністрування, зокрема: 1. моделювання процесів - створення електронних моделей аграрних, економічних і юридичних процесів для прогнозування наслідків управлінських рішень; 2. використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизованого обліку, контролю, моніторингу та обробки аграрної інформації; 3. алгоритмізацію управлінських дій, що забезпечує стандартизацію процедур, мінімізацію суб'єктивного впливу та підвищення прозорості публічних рішень. На прикладі діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України (до 21 липня 2025 року), а надалі — Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України доведено, що саме поєднання методів примусу і заохочення забезпечує ефективність цифрової трансформації АПК України. Накази, нормативно-правові акти й програми державної підтримки не лише забезпечують правову регламентацію, а й створюють правове підґрунтя для цифровізації виробничих процесів. У результаті сформовано комплексну, багаторівневу систему

методів інформаційно-правового впливу, що характеризується оперативністю, точністю, адаптивністю і правовою визначеністю, сприяючи сталому розвитку, конкурентоспроможності та євроінтеграційній сумісності агропромислового комплексу України.

6. Інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу є багатофункціональним елементом системи публічного адміністрування, що поєднує регуляторний вплив держави з інструментами цифрової трансформації управління галуззю та формує цілісну інформаційно-аналітичну основу для прийняття ефективних управлінських рішень. Його функціональне призначення проявляється через реалізацію взаємопов'язаних функцій – регулятивної, контрольної, охоронної, інтегративної та просвітницької, які забезпечують нормативне впорядкування інформаційних процесів, моніторинг і дотримання законності, захист даних та інформаційних ресурсів, узгодження національних і міжнародних інформаційних систем, а також підвищення рівня правової й цифрової обізнаності суб'єктів АПК. У сучасних умовах воєнного стану та євроінтеграції інформаційно-правове забезпечення перетворюється на стратегічний ресурс розвитку аграрного сектору, оскільки гарантує прозорість, безпеку, достовірність і оперативність інформації, сприяє впровадженню електронних реєстрів, цифрових платформ і міжвідомчої взаємодії, що в сукупності забезпечує стабільність функціонування АПК, підвищення його конкурентоспроможності та адаптацію до сучасних безпекових, економічних і технологічних викликів.

7. Науковий аналіз показав, що інформаційно-правова протидія рейдерству в агропромислому комплексі України є одним із ключових напрямів забезпечення економічної та продовольчої безпеки держави. Рейдерство, як негативний соціально-правовий феномен, не лише порушує права власності, а й дестабілізує господарське середовище, створюючи загрозу для сталого функціонування АПК України. У відповідь на це формується цілісна система інформаційно-правових запобіжників, яка поєднує адміністративно-правові, організаційні та цифрові механізми. До ключових елементів цієї системи належать: запровадження єдиних стандартів реєстраційних процедур, деталізація порядку розгляду скарг і оскарження дій державних реєстраторів, посилення контролю за обігом прав на земельні ділянки, публічність рішень Міністерства юстиції України, а також інтеграція цифрових платформ (зокрема системи «Трембіта», Державного аграрного реєстру, Prozorro.Продажі) з метою моніторингу та верифікації правових дій у реальному часі. Узагальнено, що сучасна модель інформаційно-правової протидії рейдерству в АПК поєднує правові, організаційні та цифрові інструменти превентивного впливу, що дозволяє забезпечити належний баланс між захистом приватних інтересів агровиробників і реалізацією публічних функцій держави у сфері гарантування економічної стабільності та продовольчої безпеки України.

8. У ході дослідження встановлено, що державні цільові програми становлять системоутворюючий адміністративно-правовий механізм інформаційно-правового регулювання у сфері агропромислового комплексу України, який поєднує стратегічні, програмні та управлінські інструменти впливу держави на розвиток галузі. Їх зміст визначається комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем соціально-економічного,

екологічного та інноваційного характеру, що мають загальнодержавне значення та вимагають координації дій центральних і місцевих органів влади. Автором доведено, що адміністративно-правова природа державних цільових програм полягає у їхній нормативній детермінованості, процедурній послідовності та фінансовій підзвітності. Процес розроблення і реалізації програм складається з нормативно визначених етапів — від ініціювання концепції до її практичного виконання та щорічного звітування. Така багатоступенева структура забезпечує не лише правову визначеність і контрольованість рішень, а й підвищує рівень прозорості та ефективності державного управління у сфері АПК. Зміст дослідження дозволив конкретизувати структурні ознаки державних цільових програм, серед яких: орієнтація на розв'язання пріоритетних проблем розвитку держави й окремих секторів економіки; бюджетне фінансування; наявність чітко визначених виконавців, завдань і строків; а також затвердження виключно уповноваженими органами - Верховною Радою України або Кабінетом Міністрів України. Водночас наголошено, що прикметник «цільова» у їх назві виконує номінальну, а не змістову функцію, адже будь-яка державна програма апріорі передбачає конкретну мету, результати та механізми їх досягнення. Доведено, що державні цільові програми у сфері агропромислового комплексу виступають ключовим інструментом реалізації стратегічних документів — Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 року та Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості до 2026 року, які визначають напрями продовольчої безпеки, цифровізації, екологізації, інноваційного оновлення виробництва та євроінтеграції аграрної політики.

9. Встановлено, що суб'єкти інформаційно-правового забезпечення у сфері агропромислового комплексу України утворюють багаторівневу систему публічної адміністрації, правовий статус якої визначається поєднанням аграрно-правових та інформаційно-правових засад. Їх статус нормативно окреслено через п'ять взаємопов'язаних елементів: 1) нормативно-правову основу (Конституція, профільні закони, підзаконні акти, акти ЄС та Орхуська конвенція); 2) принципи діяльності (верховенство права, належне врядування, відкритість, пріоритет публічного інтересу, достовірність і актуальність даних); 3) мету (створення ефективної системи інформаційного супроводу АПК: єдині бази, уніфікація стандартів, інтеперабельність з міжнародними системами); 4) галузеву компетенцію (збір, обробка, поширення та захист аграрної інформації, контроль за її використанням); 5) процедури прийняття рішень (дотримання адміністративної процедури, належне документування, публічність результатів). Конкретизація повноважень провідних інституцій підтверджує цю модель: Мінагрополітики (Постанова КМУ №124 від 17.02.2021) формує політику АПК та забезпечує інформаційно-аналітичний супровід; Держпродспоживслужба (Постанова КМУ №667 від 02.09.2015) здійснює контроль безпечності харчових продуктів, насінництва, прав на сорти рослин і веде відповідні інформаційні процеси; Мінцифри (Постанова КМУ №856 від 18.09.2019) створює правові та технологічні умови електронного урядування, е-ідентифікації та е-документообігу; Держспецзв'язку (Постанова КМУ №411 від 03.09.2014) забезпечує криптографічний і технічний захист інформації та кіберзахист критичної

інфраструктури. У сукупності ці суб'єкти, діючи через нормативно-правові, адміністративні акти та адміністративні договори, забезпечують узгоджене формування, збереження, обіг і захист аграрної інформації, підтримують цифровізацію галузі та прозорість управління, що повністю відповідає завданню дослідження і забезпечує належний інформаційно-правовий супровід розвитку агропромислового комплексу.

10. Встановлено, що фінансово-правове забезпечення агропромислового комплексу є цілеспрямованою діяльністю держави, спрямованою на формування, розподіл і ефективне використання централізованих та децентралізованих грошових фондів. Основною його метою є забезпечення реалізації функцій держави у сфері сільськогосподарського виробництва, харчової та переробної промисловості, а також виконання комплексу заходів, пов'язаних із виросуванням, збиранням, зберіганням і переробкою сільськогосподарської продукції. До основних напрямів модернізації фінансово-правового забезпечення віднесено: створення виплатної агенції для своєчасної та цільової державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції; забезпечення прозорого й інклюзивного доступу до фінансування для всіх категорій виробників; впровадження програм ліквідності, державних гарантій і грантового фінансування; розширення програм часткового гарантування кредитів; створення умов для залучення інвестицій та здешевлення будівництва і реконструкції тваринницьких та переробних підприємств; забезпечення справедливого доходу фермерських господарств і розширення іпотечного кредитування на основі розвитку ринку земель. Підкреслено, що фінансово-правові механізми державної підтримки визначені у стратегічних документах, зокрема у Стратегії розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року, де наголошується на важливості узгодження внутрішніх фінансових інструментів із міжнародними зобов'язаннями у межах членства України в Світовій організації торгівлі. Значну роль відіграють державні програми «Доступні кредити 5–7–9 %» і Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві, які сприяють покращенню доступу аграрних підприємств до фінансових ресурсів та підтримці малих і середніх виробників. Сформовано підхід до фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу на основі врахування стадійності фінансової діяльності держави: формування централізованих і децентралізованих фондів, розподілу, використання й контролю фінансових ресурсів. Такий підхід забезпечує узгодженість дій органів влади, підвищує ефективність державних програм, прозорість фінансового моніторингу й аудиту, а також сприяє підвищенню конкурентоспроможності АПК України на внутрішньому і зовнішньому ринках.

11. Владно-управлінські повноваження у контексті публічно-правових спорів виступають інструментом забезпечення суб'єктивних публічних прав і пов'язані з низкою функціональних аспектів, що включають: реалізацією, охороною та захистом прав і свобод громадян, підтримкою інтересів територіальних, етнічних і соціальних спільнот, а також із здійсненням контролю та управління підвладними суб'єктами для забезпечення правомірності їх діяльності. Незалежно від зовнішньої форми їх вираження, владно-управлінські повноваження мають характерні ознаки, які визначають предмет адміністративного оскарження. По-

перше, рішення суб'єкта владних повноважень охоплюють як нормативно-правові акти, що містять загальні правила поведінки, так і акти індивідуальної дії, спрямовані на вирішення конкретних справ, які є юридичними фактами, що спричиняють виникнення, зміну або припинення правовідносин. По-друге, дії суб'єкта владних повноважень становлять активну юридично значущу поведінку, яка безпосередньо впливає на права, свободи та інтереси осіб і може проявлятися у формі застосування примусу, надання адміністративних послуг чи виконання контролюючих функцій. По-третє, бездіяльність полягає у невчиненні передбачених законом дій або у неприйнятті необхідних рішень, що призводить до порушення прав, свобод і законних інтересів інших осіб і є підставою для адміністративного оскарження. Таким чином, правове регулювання адміністративного процесуального оскарження потребує чіткого розмежування трьох основних форм прояву владно-управлінських повноважень — рішень, дій і бездіяльності, кожна з яких має власні особливості та правові наслідки, що впливають на права та обов'язки суб'єктів публічних відносин. У межах земельних і майнових відносин агропромислового комплексу такі рішення, дії або бездіяльність можуть бути предметом оскарження в адміністративному суді, зокрема стосовно діяльності Міністерства аграрної політики та продовольства України (до 21 липня 2025 року), а надалі — Міністерства економіки, докільля та сільського господарства України, яке здійснює державну політику у сфері агропромислового комплексу, координує діяльність підпорядкованих органів, управляє земельними ресурсами, забезпечує нормативне регулювання та підтримку сільськогосподарського виробництва.

12. Встановлено, що правові засади адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу охоплюють суспільні відносини, пов'язані з виробництвом, обігом, контролем якості та безпеки продукції АПК України, і включають нормативне закріплення цільової компетенції державних органів, правового статусу суб'єктів аграрної діяльності та процедурних аспектів притягнення до відповідальності. Вони являють собою системно впорядковану сукупність норм адміністративного та спеціального агропромислового законодавства, принципів і процедур державного впливу, спрямованих на запобігання, виявлення й припинення правопорушень у сфері виробництва, переробки, зберігання, транспортування та реалізації сільськогосподарської продукції, а також на забезпечення раціонального використання природних ресурсів. З'ясовано, що правові засади адміністративної відповідальності в агропромисловому комплексі тісно пов'язані з адміністративно-правовими засадами взаємодії держави та АПК України: перші визначають стратегічні принципи, цілі та механізми державного впливу, а другі конкретизують правові інструменти реагування через систему адміністративних санкцій, що забезпечує єдність державного управління й підвищення правової дисципліни у сфері аграрних відносин. Аналіз положень Закону України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років» дав змогу виокремити основні адміністративно-правові засади взаємодії держави та АПК України, серед яких — стабільність нормативно-правової бази, невтручання у господарську діяльність, підтримка приватного підприємництва, гарантії захисту прав власності, державна підтримка наукових досліджень та інновацій, формування цінового, податкового і

кредитного механізмів, дотування окремих галузей агропромислового виробництва та підтримка національного виробника. З'ясовано, що Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» формує адміністративно-правові підвалини координації діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері аграрної політики, визначає її спрямованість на захист національних інтересів, урахування інтеграційних процесів і впровадження комплексного підходу до державного управління агропромисловим комплексом. Таким чином, положення зазначених нормативно-правових актів залишаються концептуально важливими для забезпечення єдності адміністративно-правового регулювання, удосконалення державного управління аграрним сектором і формування сучасної політики розвитку агропромислового комплексу України.

13. Встановлено, що підстави адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу становлять юридично значущі факти у вигляді протиправних, винних дій чи бездіяльності суб'єктів, які посягають на встановлений порядок у визначеній сфері суспільних відносин і передбачені адміністративним законодавством як такі, що тягнуть застосування заходів адміністративного примусу. У контексті аграрної діяльності ними є порушення правил раціонального використання земель, застосування агрохімікатів, поводження з відходами, здійснення експортно-імпортних операцій та інших процесів, що впливають на продовольчу безпеку й екологічну стабільність держави. Правопорушення у сфері агропромислового комплексу мають специфічні риси, зокрема галузевий характер, оскільки виникають у процесі господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом, переробкою, зберіганням і реалізацією сільськогосподарської продукції. Вони мають вузьку спеціалізацію та потребують урахування технологічних і екологічних факторів. Такі порушення здатні негативно впливати на економічні, соціальні, екологічні та безпекові інтереси держави. Законодавство України дозволяє структурувати адміністративні правопорушення у сфері АПК за об'єктом посягання (земельні, екологічні, ветеринарні, технологічні) та суб'єктом відповідальності (фізичні особи, посадові особи, фермерські господарства, підприємства). Така класифікація сприяє підвищенню якості правового регулювання та ефективності діяльності контролюючих органів. Встановлено, що юридичні, фактичні та процесуальні підстави адміністративної відповідальності перебувають у тісному взаємозв'язку, де юридичні - визначають нормативну базу правопорушення, фактичні - відображають реальні обставини його вчинення, а процесуальні - забезпечують законність та легітимність притягнення до відповідальності. Відсутність хоча б однієї з цих підстав унеможливорює законне й обґрунтоване застосування адміністративного примусу. Таким чином, визначення підстав адміністративної відповідальності у сфері агропромислового комплексу є ключовим елементом забезпечення правопорядку, справедливості та ефективності державного регулювання у галузі, що поєднує економічні, екологічні та соціальні складові сталого розвитку АПК України.

14. Встановлено, що юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу має тісний зв'язок із галузевою диференціацією видів правопорушень, що охоплюють земельні, екологічні, ветеринарні та санітарні відносини. У земельній сфері - це порушення правил

користування землями, несвоєчасна сплата орендної плати, незаконне розорювання ділянок; у сфері екологічної безпеки - забруднення водойм, порушення правил обробки ґрунтів чи утилізації відходів; у ветеринарній - недотримання карантинних вимог, неправильне зберігання продукції тваринного походження, неналежне ведення обліку тварин. Кожен вид правопорушення характеризується чітко визначеними елементами юридичного складу, що забезпечують можливість його правильної кваліфікації. Доведено, що об'єкт адміністративного правопорушення у сфері АПК має багаторівневу структуру, загальний рівень охоплює суспільні відносини у сфері забезпечення законності виробництва в АПК України, родовий рівень відображає конкретні сфери діяльності (земельні, екологічні, ветеринарні, фітосанітарні), а безпосередній об'єкт - це конкретні відносини, яким завдано шкоди. Така багаторівнева побудова сприяє точнішій кваліфікації правопорушень та диференціації стягнень. Розкрито, що об'єктивна сторона може проявлятися як у формі активних дій (потрава посівів, порушення експлуатації техніки), так і бездіяльності (невиконання фітосанітарних заходів), а наявність шкідливих наслідків і причинно-наслідкового зв'язку є обов'язковою умовою для окремих складів. Факультативні ознаки (місце, час, спосіб, обстановка) уточнюють кваліфікацію і забезпечують пропорційність покарання. Визначено, що суб'єктами адміністративних правопорушень традиційно є фізичні осудні особи, проте враховуючи особливості агропромислового виробництва, доцільним є розширення кола суб'єктів за рахунок юридичних осіб, діяльність яких спричиняє порушення у сфері АПК. Суб'єктивна сторона характеризується наявністю вини у формі умислу або необережності, а також факультативними ознаками — метою та мотивом, які впливають на оцінку суспільної небезпеки діяння. Зроблено висновок, що правильне визначення юридичного складу адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу є ключовим чинником ефективного адміністративного контролю, забезпечує законність і справедливість правозастосування, сприяє формуванню методологічно обґрунтованої системи доказування та удосконаленню механізмів превентивного впливу в аграрній галузі.

15. Адміністративне провадження у справах АПК має поетапний характер і формується з первинного доказового документу - протокол про адміністративне правопорушення, що засвідчує факт порушення та задає рамки всього подальшого розгляду. Протокол складається уповноваженою особою (або представником громадського формування), містить повний перелік обов'язкових реквізитів (час і місце, дані посадової особи та правопорушника, опис події, посилання на порушені норми, відомості про потерпілих тощо) і підписується обома сторонами, що забезпечує достовірність і процесуальну належність доказу. Підготовчий етап спрямований на перевірку компетенції органу, коректності підстав притягнення, наявності всіх процесуальних реквізитів, належне повідомлення учасників та витребування додаткових доказів; водночас з'ясовуються обставини, що виключають провадження (вік, осудність, крайня необхідність, необхідна оборона). Це гарантує законність і об'єктивність подальшого розгляду. Розгляд справи здійснюється, як правило, відкрито і, за можливості, за місцем вчинення правопорушення з метою повної оцінки доказів. Орган встановлює факт протиправної дії/бездіяльності, належність особи до кола відповідальних,

наявність і характер шкоди, а також обтяжуючі й пом'якшуючі обставини. Забезпечуються рівність сторін, право на пояснення, клопотання, докази, виклик свідків і дотримання процесуальних гарантій уразливих категорій осіб. Специфіка АПК (сезонність, робота із земельними ділянками, технікою, агрохімікатами, тваринницькими ресурсами) зумовлює потребу в оперативних виїзних інспекціях, спеціальному документуванні, залученні експертів і розрахунку шкоди екологічним та ветеринарним інтересам. Такий галузевий підхід робить провадження комплексним: поєднує формальні процесуальні дії з аналізом ризиків і наслідків для аграрних ресурсів. Рішення за результатами розгляду має бути мотивованим і документально підтвердженим: воно фіксує склад правопорушення, враховує пом'якшуючі/обтяжуючі обставини, визначає вид і розмір стягнення та строки його виконання; у справах щодо суб'єктів господарювання береться до уваги організаційний характер порушення і ризик повторюваності для визначення превентивних заходів контролю. Передбачене право на оскарження (адміністративне або судове) забезпечує баланс між владними повноваженнями контролюючих органів і гарантіями прав учасників аграрних правовідносин. Отже, послідовність «протокол - підготовка - відкритий розгляд - мотивоване рішення - оскарження», доповнена галузевою специфікою АПК та вимогами до доказування і процесуальних гарантій, забезпечує законність, прозорість і ефективність застосування адміністративних стягнень, підвищує дієвість превентивного механізму та зміцнює правопорядок у аграрному секторі.

16. Узагальнення європейського досвіду підтверджує, що інформаційно-правове забезпечення АПК є інтегрованою системою, де інституційні механізми (спеціалізовані агентства, дорадчі служби) поєднуються з правовими формами й методами та працюють на цифровій інфраструктурі, електронних реєстрах, інтегрованих кадастрах і платформах із гарантованим захистом даних, стандартизацією процедур і сумісністю ресурсів. Функціонально модель ЄС спирається на: 1) регулятивну складову - жорсткі стандарти якості, безпечності й екологічні вимоги; 2) контрольну - інтегровану систему управління та контролю (IACS) із супутниковим моніторингом використання субсидій і фактичного стану земель; 3) превентивну - принципи заохочення добровільного дотримання норм. Правові запобіжники захисту земельних і майнових прав забезпечуються через чіткі правила кадастру, прозору реєстрацію прав і дієві адміністративні та судові (у т.ч. квазісудові, медіаційні) механізми реагування, що знижує ризики рейдерства й підвищує правову визначеність. Фінансово-правові інструменти ЄС (субсидії, гранти, компенсації) функціонують на цифрових платформах, що робить підтримку прозорою й підконтрольною. Запропонована в тексті концептуальна модель для України - інституційно-організаційна, нормативно-правова, інформаційно-технологічна та аналітично-регуляторна складові, вимагає їх збалансованої взаємодії, адже лише так забезпечуються цілісність управління інформаційними потоками та адаптивність системи. Одночасно виявлені проблеми національного регулювання (недостатня адаптація стандартів, відсутність чітких механізмів контролю, фрагментарність норм, низька цифрова грамотність, обмежений доступ до централізованих ресурсів, слабка міжвідомча інтеграція) обумовлюють необхідність гармонізації з правом ЄС і впровадження окреслених у тексті кроків: адаптації принципів стратегічного планування САП; створення

національної цифрової агроплатформи з інтеграцією реєстрів та геоданих; запровадження обов'язкової цифрової екологічної звітності як умови фінпідтримки; розвитку електронного агроконсалтингу; та розширення державно-приватних AgriTech-інновацій. У підсумку, застосування цих підходів формує сучасну, прозору й стійку модель інформаційно-правового забезпечення АПК України, сумісну з вимогами євроінтеграції та викликами сталого розвитку.

17. У результаті дослідження визначено, що оптимізація адміністративно-правового забезпечення агропромислового комплексу України має ґрунтуватися на системному удосконаленні правових, організаційних і управлінських механізмів державного регулювання, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості та конкурентоспроможності АПК України. Запропоновано запровадити національне стратегічне планування розвитку сільського господарства шляхом ухвалення спеціального закону або внесення відповідних положень до чинного законодавства; законодавчо розмежувати повноваження між центральними та місцевими органами виконавчої влади відповідно до принципів децентралізації, субсидіарності та самостійності громад; оновити систему фінансового контролю й моніторингу бюджетних коштів за європейськими стандартами, включно з цифровими кадастрами угідь і прозорими критеріями використання ресурсів. Наголошено на необхідності інституціоналізації незалежної системи оцінки ефективності державної підтримки, впровадження принципу умовності (conditionality) при наданні фінансової допомоги, законодавчого закріплення агропромислового резерву як антикризового інструменту, а також розроблення концепції цифрової трансформації адміністративних процедур у сфері АПК. Такі кроки забезпечують гармонізацію українського агропромислового законодавства зі стандартами Європейського Союзу, сприяють зменшенню адміністративного навантаження, підвищенню прозорості управлінських процесів та формуванню ефективної моделі сталого розвитку аграрної галузі України.

18. У результаті дослідження окреслено перспективи формування інформаційно-правових технологій у діяльності органів публічної влади, які опікуються агропромисловим комплексом. Доведено, що у світовій практиці сформувалися три концептуальні моделі удосконалення законодавчого регулювання агропромислового комплексу. Європейський Союз реалізує інтегрований підхід на основі Спільної аграрної політики (САП), яка забезпечує єдині правові стандарти субсидування, екологічної відповідальності, цифрового моніторингу та обробки даних, поєднуючи централізоване стратегічне планування з гнучкістю національних адміністрацій. У США домінує децентралізована модель, що базується на Аграрному законопроекті (Farm Bill), який акцентує увагу на гнучких правових механізмах стимулювання ринку, розвитку інноваційних технологій та залученні приватного сектора. Україна, перебуваючи у транзитивному стані, поєднує елементи обох моделей, орієнтуючись на гармонізацію з правом ЄС, цифровізацію аграрної сфери, впровадження Державного аграрного реєстру та підвищення рівня продовольчої безпеки. Визначено, що з метою гармонізації національного законодавства України із правом Європейського Союзу, подальше вдосконалення українського законодавства має передбачати усунення фрагментарності правового регулювання, формування єдиного понятійного апарату в сфері інформаційно-правових

технологій, посилення кіберзахисту та розвиток правових механізмів підтримки аграріїв, що сприятиме інтеграції України до європейського правового простору та зміцненню її аграрної стійкості.

19. Встановлено, що вдосконалення інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу України має ґрунтуватися на комплексному поєднанні правових, організаційних і технологічних заходів, спрямованих на формування єдиної, узгодженої та безпечної системи обігу аграрної інформації. Ключовим напрямом визначено гармонізацію національного законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема імплементацію Директиви (ЄС) 2019/1024 про відкриті дані та повторне використання інформації державного сектору, Директиви 2007/2/ЄС INSPIRE щодо інфраструктури просторової інформації, а також актів Європейського Союзу у сфері кібербезпеки, цифрової сумісності та електронного документообігу, що створює правові передумови інтеграції України до європейського простору аграрних даних. Обґрунтовано необхідність ухвалення спеціального закону про інформаційне забезпечення агропромислового комплексу України як базового нормативно-правового акта, покликаного визначити правові засади функціонування і захисту аграрних інформаційних систем, статус суб'єктів управління даними, принципи відкритості, достовірності, інтегрованості та доступності аграрної інформації, а також забезпечити консолідацію відомчих інформаційних ресурсів і реалізацію державної політики цифрової трансформації АПК України. Розроблено Концепцію інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України до 2030 року, яка окреслює стратегічні цілі та механізми формування інтегрованої системи аграрних даних, сумісної з європейськими інформаційними інфраструктурами. Підготовлено проекти змін до законів України «Про сільськогосподарський перепис» і «Про Державний земельний кадастр», спрямовані на запровадження безперервного електронного агропромислового перепису та спеціального інформаційно-правового режиму обліку й моніторингу стратегічних земель агропромислового комплексу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Шорський П. О. Правова етимологія теоретичних засад інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 2. С. 265–272. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2025/64.pdf

2. Шорський П. О. Деякі питання функціонування сфери агропромислового комплексу як предмета інформаційно-правового забезпечення. Науковий фаховий журнал «Право і суспільство». 2025. № 2. С. 297-315. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2025/2_2025/42.pdf

3. Шорський П. О. Сучасні правові складові інформаційно-правового регулювання управлінської діяльності в агропромисловому комплексі України. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право. 2025. Т. 3, № 88. С. 99-111. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/04/88-part-3.pdf>

4. Шорський П. О. Нормативна база як інструмент інформаційно-правового забезпечення сфери агропромислового комплексу. The scientific heritage. 2025. № 157. С. 26–40. URL: <https://www.scientific-heritage.com/wp-content/uploads/2025/03/The-scientific-heritage-No-157-157-2025.pdf>

5. Шорський П. О. Сучасний погляд на інформаційно-правове забезпечення агропромислового комплексу України. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2025. № 2. С. 767–780. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/117.pdf>

6. Шорський П. О. Юридична характеристика базових чинників інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі. Наукові інновації та передові технології. 2025. № 4 (44). С. 1867-1875. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/22398/22370>

7. Шорський П. О. Деякі питання інституційного виміру інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі. Наукові перспективи. 2025. № 4 (58). С. 1470-1478. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/23248/23214>

8. Шорський П. О. Інформаційно-правове забезпечення в агропромисловому комплексі: сучасні форми та методи. Věda a perspektivy. 2025. №5. С. 274-282. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/24266/24238>

9. Шорський П. О. Агропромисловий комплекс України: основні функції інформаційно-правового забезпечення. Наукові інновації та передові технології. 2025. № 5 (45). С. 1822-1829. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/23655/23625>

10. Шорський П. О. Запобіжники інформаційно-правової протидії загрози рейдерству в агропромисловому комплексі. Національні інтереси України. 2025. № 5 (10). С. 816-823. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/23752/23725>

11. Шорський П.О. Сучасний погляд на механізм нормативно-правового регулювання суспільних відносин в агропромисловому комплексі України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. №3. Ч.3 С.478-482. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/335215>

12. Шорський П. О. Правова характеристика суб'єктів інформаційно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі. Наука і техніка сьогодні. 2025. №6. С. 208-216. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/25762>

13. Шорський П. О. Модернізація системи фінансово-правового забезпечення агропромислового комплексу. Наукові перспективи. 2025. № 6 (60). С.1074-1081. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25963/25937>

14. Шорський П. О. Адміністративно-процесуальний механізм захисту земельних та майнових відносин в агропромисловому комплексі. Наукові інновації та передові технології. 2025. № 7 (47). С. 1025-1032. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/26470/26438>

15. Шорський П. О. Правові засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу. Міжнародний

науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки". 2025. Вип. № 8. С. 34–43. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17590800423970.pdf>

16. Шорський П. О. Підстави адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу. *Věda a perspektivy*. 2025. Вип. 9 (52). С. 95-106. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/29048/29006>

17. Шорський П. О. Сучасний стан інформаційно-правового забезпечення державного контролю в агропромисловому комплексі. *Національні інтереси України*. 2025. Вип. 9 (14). С. 727-738. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/28710/28668>

18. Шорський П. О. Юридичний склад адміністративного правопорушення у сфері агропромислового комплексу України. *Наукові перспективи*. 2025. Вип. № 8. С. 1118-1128. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/28220/28183>

19. Шорський П. О. Особливості адміністративного провадження у справах про порушення законодавства у сфері агропромислового комплексу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія "Право"*. 2025. Вип. № 90. Ч. 3. С. 445-451. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/09/67.pdf>

20. Шорський П. О. Європейські підходи до формування моделі інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. Вип. № 8. С. 197-201. URL: http://lsej.org.ua/8_2025/43.pdf

21. Шорський П. О. Використання досвіду країн ЄС у сфері інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу України. 2025. *Наукові перспективи*. Вип. №6 (60). С. 1060-1073. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/25962/25936>

22. Шорський П. Оптимізація адміністративно-правового забезпечення в агропромисловому комплексі. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. Вип. № 8 (38). С. 623-641. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/27726/27688>

23. Шорський П. О. Напрями вдосконалення законодавчої системи засобів забезпечення інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія "Право"*. 2025. Вип. № 91. Ч. 3. С. 288-292. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/45-1.pdf>

24. Шорський П. О. Формування сучасних інформаційно-правових технологій та баз даних в АПК у діяльності органів публічної влади. 2025. *Юридичний науковий електронний журнал*. Вип. № 5. С. 189-192. URL: http://lsej.org.ua/5_2025/43.pdf

25. Шорський П. О. Аналіз чинної законодавчої бази у сфері інформаційного забезпечення агропромислового комплексу. *Проблема сучасних трансформації. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. Вип. № 17. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2025-17-01-05/2025-17-01-05>

26. Hadzalo A., Palenychak O., Shorskyi P. Sustainable development of the agricultural sector in the carpathian region: european experience and ukrainian realities. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. Vol. 11, no. 5. P. 214–222. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-5-214-222>

27. Marko S., Shorskyi P., Oliinyk S., Stratiuk A. Innovations in legal regulation of environmental protection: international experience in combating environmental crimes. *European Journal of Sustainable Development*. 2026. Vol. 15, No. 1. P. 968-984. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1956/1885>

28. Shorskyi, P., Kucherenko I., Andrushchenko I. Information and legal regulation as a factor of economic growth of the agro-industrial complex of Ukraine: applying the experience of the EU. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2026. Vol. 12. № 1. P. 432-439. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/3346/3302>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шорський П. О. Правові виклики та напрями вдосконалення інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу України. Правові засади діяльності правоохоронних органів: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 листопада 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 51. Упорядник Ю. В. Мех. Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 238-244.

2. Шорський П. О. Етапи розвитку державних інформаційних систем, що забезпечують управління агропромисловим комплексом України. Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (24 січня 2025 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Серія «Сектор безпеки України». Вип. 53. Редкол.: О. М. Ярошенко, Ю. В. Мех та ін. Харків: Друкарня Мадрид, 2025. С. 188-198.

3. Шорський П. О. Деякі питання інформаційно-правового регулювання у сфері агропромислового комплексу. Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference, March 6-7, 2025. FOP Marenichenko V. V., Dnipro, Ukraine. С. 209-211.

4. Шорський П. О. Кіберзагрози в агропромисловому комплексі: перелік, характеристика та наслідки. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року. Частина 1. Кропивницький, 2025. С. 92-95.

5. Шорський П. О. Деякі питання функціонування системи інформаційно-правових інструментів агропромислового комплексу України. Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (15 травня 2025 року, Національний юридичний

університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Серія «Сектор безпеки України». Вип. 55. Упорядник Мех Ю. В. Харків: Друкарня Мадрид, 2025. С. 99-107.

6. Шорський П. О. Засоби забезпечення інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу та напрями їх удосконалення. Права людини та публічне врядування: матеріали VIII Міжнародного правничого форуму (м. Чернівці, 30 травня 2025 року). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С.547-549.

7. Шорський П. О. Інформаційно-правове забезпечення функціонування агропромислового комплексу України в умовах цифровізації та трансформації публічного управління (сучасний погляд). Functioning of Legal Science in the Modern Context (September 18–19. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. P. 140-142.

8. Шорський П. О. Адміністративна відповідальність у сфері агропромислового комплексу України: підстави та особливості реалізації. Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (10 жовтня 2025 року). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 163-166.

9. Шорський П. О. Сутність та значення інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу в сучасних умовах. Правові засади діяльності правоохоронних органів: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції (6 листопада 2025 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Частина 1. Серія «Сектор безпеки України». Вип. 56. Упорядник Ю.В.Мех. Харків: Друкарня Мадрид, 2025. С. 216-219.

10. Шорський П. О. Щодо інституційного виміру інформаційно-правового забезпечення агропромислового комплексу. Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Кременчук, 5 грудня 2025 року) Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 91-93.

АНОТАЦІЯ

Шорський П. О. Інформаційно-правове забезпечення сфери агропромислового комплексу України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному теоретико-правовому, адміністративно-правовому та інформаційно-правовому аналізу механізмів і принципів регулювання суспільних відносин у сфері агропромислового комплексу України та визначенню напрямів удосконалення державної політики в умовах цифрової трансформації й європейської інтеграції. У роботі сформовано

концептуальні засади інформаційно-правового регулювання агропромислової сфери, визначено структуру, функції та чинники інформаційно-правового забезпечення АПК, проаналізовано нормативно-правовий механізм регулювання аграрних правовідносин і систему суб'єктів публічного управління, досліджено адміністративну відповідальність за порушення агропромислового законодавства та обґрунтовано модернізацію інформаційно-правового середовища з урахуванням стандартів Європейського Союзу, принципів сталого розвитку й потреб продовольчої та інформаційної безпеки.

Перший розділ розкриває фундаментальні засади інформаційно-правового регулювання як особливого напрямку адміністративно-правового впливу держави на процеси виробництва, обігу та використання агропромислової інформації. Доведено, що інформація в АПК є правовим ресурсом, який потребує спеціального правового режиму, процедурного впорядкування та захисту. Запропоновано авторське визначення інформаційно-правового регулювання, окреслено його предмет, мету, завдання та принципи (верховенство права, відкритість, законність, достовірність, пріоритет публічного інтересу, безпечність і технологічна нейтральність), а також складові забезпечення: нормативну, організаційну, технологічну та освітньо-просвітницьку. Показано міжгалузевий характер регулювання (адміністративне, інформаційне, фінансове, податкове право) і роль цифрових інструментів державної аграрної політики: електронного урядування, цифрових реєстрів і кадастрів, систем моніторингу, порталів відкритих даних та інформаційно-аналітичних систем. Визначено об'єкти управління (земля, підприємства, продукція, трудові ресурси, технології, фінанси, інформаційні системи) та обґрунтовано, що ефективний контроль і нагляд у сфері АПК залежать від єдиних баз даних і чітких правил доступу, збору та використання аграрної інформації, з урахуванням впливу децентралізації на розподіл повноважень.

Другий розділ присвячено чинникам і структурно-функціональному механізму інформаційно-правового забезпечення АПК, інституційній системі суб'єктів публічної адміністрації та їх взаємодії у цифровому середовищі. Визначено базові чинники ефективності (адміністративна координація, якість нормативної бази, цифрова інфраструктура, кадрова компетентність, безпекові механізми, партнерство держави з бізнесом і наукою), акцентовано зростання ризиків для даних та цифрових ресурсів у правовому режимі воєнного стану. Розкрито форми і методи інформаційно-правового забезпечення, поділено методи на примусові (контроль, санкції, приписи, ліцензування, нагляд) і стимулюючі (заохочення, спрощення процедур, пільги для цифровізації), обґрунтовано доцільність використання аналітики великих даних та штучного інтелекту. Окремо висвітлено інформаційно-правові запобіжники протидії рейдерству через цифрову прозорість, електронні процедури та автоматизацію реєстраційних дій.

Третій розділ аналізує механізм нормативно-правового регулювання АПК як системний інструмент адміністративно-правового впливу, що поєднує законодавчі, інституційні, фінансові та правозахисні елементи. Охарактеризовано його структуру (обов'язкові та факультативні компоненти), роль державних цільових

програм у цифровій трансформації аграрної сфери, вимоги до стандартизованих адміністративних процедур і прозорих алгоритмів правозастосування. Розкрито фінансово-правове забезпечення АПК (публічні й приватні фінанси; бюджетні, податкові, кредитно-гарантійні, страхові, компенсаційні та грантові інструменти) і доведено потребу інтеграції фінансових механізмів з інформаційними системами публічного адміністрування. Вказано на необхідність узгодження судової практики та чіткого розмежування компетенції адміністративних і господарських судів у земельних спорах за участю суб'єктів владних повноважень.

Четвертий розділ присвячено адміністративній відповідальності у сфері АПК: її правовій природі, підставах, принципах (законність, системність, пропорційність, правова визначеність, індивідуалізація) та місцю у забезпеченні законності й належного публічного управління. Показано специфіку аграрних правопорушень (сезонність, природні фактори, технологічна залежність, соціальна значущість) і доведено, що ефективність притягнення до відповідальності залежить від якості доказування, у тому числі використання електронних систем обліку, баз даних, фото- та відеофіксації. Окреслено стадії адміністративного провадження (ініціювання, розгляд і постанова, оскарження, виконання) та підкреслено значення процесуальних гарантій рівності сторін і права на оскарження.

П'ятий розділ містить концептуальні й практичні пропозиції щодо оновлення інформаційно-правового забезпечення АПК України з урахуванням європейських підходів, воєнних ризиків, потреб кібербезпеки та сталого розвитку. Запропоновано оптимізацію за трьома взаємопов'язаними напрямками: нормативним (оновлення й систематизація законодавства), організаційним (створення єдиних центрів управління аграрними даними), технологічним (цифровізація процедур контролю, нагляду й звітності). Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення єдиних стандартів управління агропромисловими даними, створення Національного центру аграрної інформації, впровадження технологій штучного інтелекту для моніторингу та прогнозування, посилення вимог кібербезпеки й формування галузевого стандарту інформаційної безпеки.

У висновках доведено, що системне оновлення нормативно-правової бази має ґрунтуватися на Концепції інформаційного забезпечення АПК України до 2030 року та включати: гармонізацію із правом Європейського Союзу, розвиток національних електронних систем і відкритих реєстрів, міжвідомчу інтеграцію даних, посилення адміністративної та фінансової відповідальності за порушення у сфері інформаційних відносин. Підготовлені проекти змін щодо електронного сільськогосподарського перепису та спеціального інформаційно-правового режиму стратегічних земель спрямовані на практичну імплементацію запропонованих положень. Реалізація цих рішень забезпечить формування єдиного інформаційного простору АПК, підвищення ефективності публічного управління, гарантування продовольчої безпеки та інтеграцію національної аграрної інформаційної інфраструктури до загальноєвропейського цифрового простору, зокрема до Європейського простору даних (англ. European Data Space — Європейський

простір даних), із дотриманням вимог інтеперабельності, відкритості, захисту даних і правової сумісності інформаційних систем.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, інформаційно-правове регулювання, адміністративне право, публічне управління, інформаційне забезпечення, інформаційно-правові відносини, цифровізація агропромислової сфери, інформаційно-правові інструменти, державне управління, нормативно-правовий механізм, суб'єкти інформаційно-правового забезпечення, адміністративна відповідальність, публічно-правові відносини, правова система, кібербезпека, правове забезпечення продовольчої безпеки, європейська інтеграція, гармонізація законодавства, Концепція інформаційного забезпечення АПК, інформаційно-аналітичні системи.

SUMMARY

Shorsky P. O. Information and legal support for the agro-industrial complex of Ukraine. – *Qualification scientific work in the form of a manuscript.*

Dissertation for the degree of Doctor of Law in the specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive theoretical and legal, administrative and legal and informational analysis of the mechanisms and principles of regulating social relations in the agro-industrial complex of Ukraine and to determining the directions of improving state policy in the context of digital transformation and European integration. The work forms the conceptual foundations of informational and legal regulation of the agro-industrial sphere, defines the structure, functions and factors of informational and legal support of the agro-industrial complex, analyzes the regulatory and legal mechanism of regulating agrarian legal relations and the system of public administration entities, investigates administrative liability for violations of agro-industrial legislation and justifies the modernization of the informational and legal environment taking into account the standards of the European Union, the principles of sustainable development and the needs of food and information security. The first section reveals the fundamental principles of informational and legal regulation as a special direction of the state's administrative and legal influence on the processes of production, circulation and use of agro-industrial information. It is proved that information in the agro-industrial complex is a legal resource that requires a special legal regime, procedural regulation and protection. The author's definition of information and legal regulation is proposed, its subject, purpose, objectives and principles (rule of law, openness, legality, reliability, priority of public interest, security and technological neutrality) are outlined, as well as the components of support: regulatory, organizational, technological and educational. The interdisciplinary nature of regulation (administrative, agrarian, information, environmental, economic law) and the role of digital instruments of state agrarian policy are shown: e-government, digital registers and cadastres, monitoring systems, open data portals and information and analytical systems. The

objects of management (land, enterprises, products, labor resources, technologies, finances, information systems) are determined and it is substantiated that effective control and supervision in the agribusiness sector depend on unified databases and clear rules for access, collection and use of agricultural information, taking into account the impact of decentralization on the distribution of powers.

The second section is devoted to the factors and structural and functional mechanism of information and legal support of the agricultural and industrial complex, the institutional system of public administration entities and their interaction in the digital environment. The basic factors of efficiency are determined (administrative coordination, quality of the regulatory framework, digital infrastructure, personnel competence, security mechanisms, partnership of the state with business and science), the increase in risks for data and digital resources in the legal regime of martial law is emphasized. The forms and methods of information and legal support are revealed, the methods are divided into coercive (control, sanctions, regulations, licensing, supervision) and stimulating (incentives, simplification of procedures, benefits for digitalization), the expediency of using big data analytics and artificial intelligence is substantiated. Information and legal safeguards against raiding through digital transparency, electronic procedures and automation of registration actions are separately highlighted.

The third section analyzes the mechanism of regulatory and legal regulation of the agribusiness sector as a systemic instrument of administrative and legal influence, combining legislative, institutional, financial and human rights elements. Its structure (mandatory and optional components), the role of state target programs in the digital transformation of the agrarian sector, requirements for standardized administrative procedures and transparent algorithms for law enforcement are described. The financial and legal support of the agribusiness sector is disclosed (public and private finances; budget, tax, credit and guarantee, insurance, compensation and grant instruments) and the need to integrate financial mechanisms with public administration information systems is proven. The need for harmonization of judicial practice and a clear delimitation of the competence of administrative and commercial courts in land disputes involving subjects of government authority is indicated.

The fourth section is devoted to administrative liability in the agri-industrial complex: its legal nature, grounds, principles (legality, systematicity, proportionality, legal certainty, individualization) and place in ensuring legality and good public administration. The specifics of agrarian offenses are shown (seasonality, natural factors, technological dependence, social significance) and it is proven that the effectiveness of bringing to justice depends on the quality of evidence, including the use of electronic accounting systems, databases, photo and video recording. The stages of administrative proceedings are outlined (initiation, consideration and resolution, appeal, execution) and the importance of procedural guarantees of equality of parties and the right to appeal is emphasized.

The fifth section contains conceptual and practical proposals for updating the information and legal support of the agri-industrial complex of Ukraine, taking into account European approaches, military risks, cybersecurity needs and sustainable

development. Optimization is proposed in three interrelated areas: regulatory (updating and systematizing legislation), organizational (creating unified centers for agricultural data management), technological (digitization of control, supervision, and reporting procedures). The need for legislative consolidation of unified standards for agro-industrial data management, the creation of the National Center for Agricultural Information, the introduction of artificial intelligence technologies for monitoring and forecasting, strengthening cybersecurity requirements, and the formation of an industry standard for information security is substantiated.

The conclusions prove that the systematic updating of the regulatory and legal framework should be based on the Concept of Information Support for the Agrarian and Industrial Complex of Ukraine until 2030 and include: harmonization with European Union law, development of national electronic systems and open registers, interdepartmental data integration, and strengthening administrative and financial responsibility for violations in the field of information relations. The prepared draft amendments to the electronic agricultural census and the special information and legal regime for strategic lands are aimed at the practical implementation of the proposed provisions. The implementation of these decisions will ensure the formation of a single information space for the agricultural and industrial complex, increase the efficiency of public administration, guarantee food security, and integrate the national agricultural information infrastructure into the pan-European digital space, in particular into the European Data Space, while complying with the requirements of interoperability, openness, data protection, and legal compatibility of information systems.

Key words: information and legal support, prosecutor's offices of Ukraine, administrative and legal mechanism, public administration, information activity, administrative and legal regime, subjects, information, responsibility, electronic registers, electronic document flow, information and legal technologies, international standards, cyber security, sources.

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.**

Підп. до друку 06.02.2026 р. Формат 60×90/16. Папір офсетн.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 1,9. Тираж 100. Зам. № 10104.

---

*РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 24–59–84.
Факс.: (0522) 24–85–44.
E–Mail: mails@cuspu.edu.ua*

